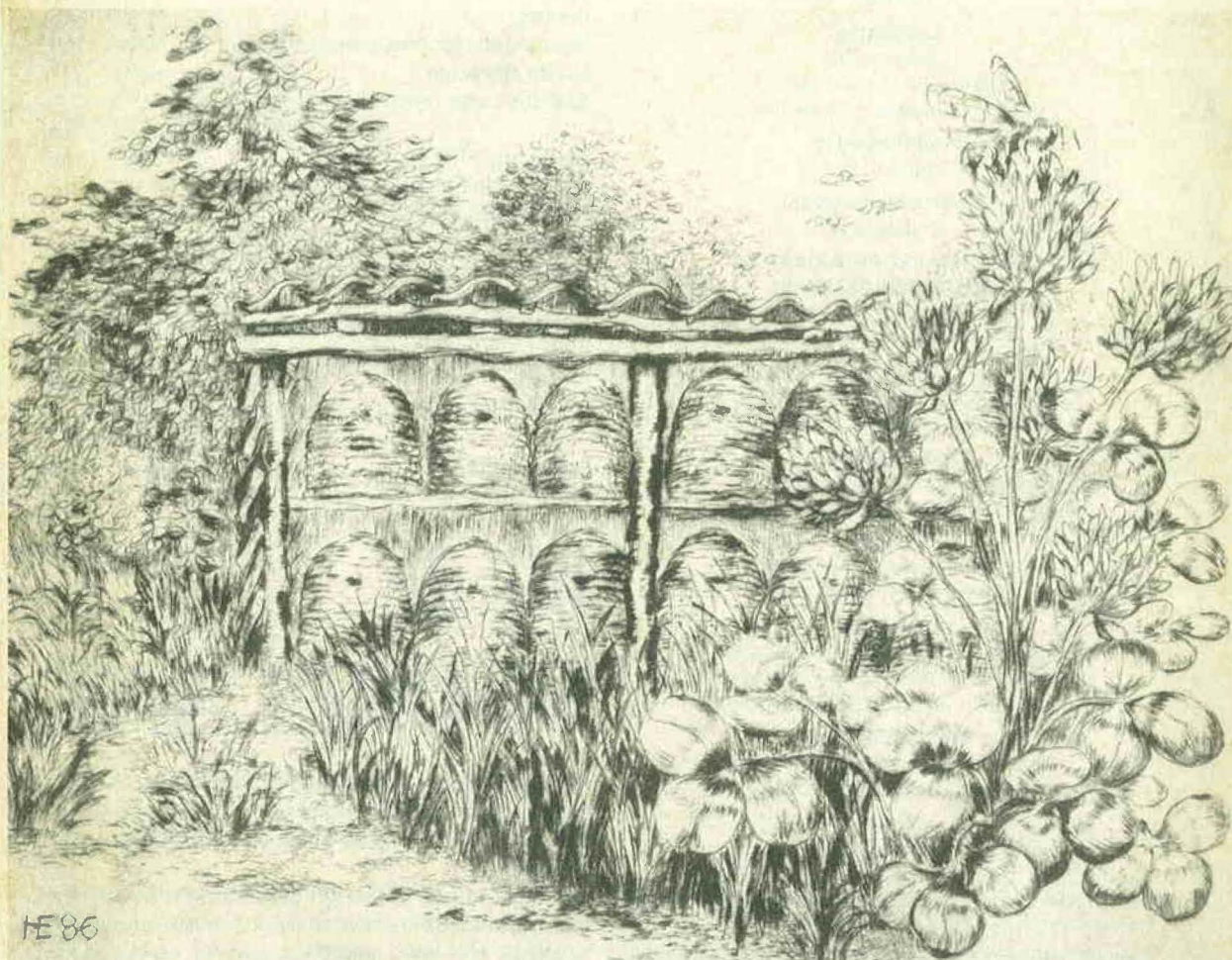

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt - ISSN 0166-6444

Jaargang 89 - no. 5 - mei 1987

HE86

IMKERSVERENIGING - RUINEN - E.O. 1911-1986

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

bijenteelt

INHOUD

MAANDSCHRIFT VOOR DE BIJENTEELT
ISSN 0166-6444

Officieel orgaan van de V.B.B.N.
VERENIGING TOT BEVORDERING DER
BIJENTEELT IN NEDERLAND

Opgericht 1897

Redactie

Ir. J. Wesdorp
(hoofdredacteur, 05716-231)
mevr. J.M.A. Pos
Otto de Kat

Vaste medewerkers

Arjen Neve
Jan van de Veluwe
Ko Zoet

Ledenblad

Oplage 8200
Verschijnt 11x per jaar,
in juli en augustus gecombineerd

Proefnummers

f 2,50 incl. porto

Advertentie-tarieven

op aanvraag

REDACTIE, SECRETARIAAT en **LEDENADMINISTRATIE**

VBBN, Grintweg 273,
6704 AP Wageningen

Telefoon

VBBN (secretariaat/redactie) 08370-22422
Bijenhuis (handel/winkel) 08370-22733

Openingstijden

Secretariaat di. - vr. 9.00-16.00 uur
Winkel di. - vr. 9.00-18.00, za. 9.00-13.00 uur

Postgiro

VBBN (vereniging) 84.68.01
Bijenhuis (Winkel) 82.32.76

Bankrelatie

ABN, Wageningen, Postgiro 82.41.84
Rek.no. VBBN (Vereniging) 53.90.42.897
Rek.no. Bijenhuis (Handel) 53.90.42.900

Registratie K.v.K.

VBBN: Verenigingsreg.no. V119736
Bijenhuis: Handelsreg.no. 11433

Druk

Drukkerij Modern B.V. Bennekom

Van de redactie	J. Wesdorp	131
Bijenlimerick	F. Bos-v. Noordwijk	132
Mei	O. de Kat	133

Over het invoeren van koninginnen	H. Dijkema	134
-----------------------------------	------------	-----

Koninginneteeltdag		137
Zwermverhindering	J. Duijvetter	139
Koninginneroosters	J.J. Speelziek	140
Landbevruchtigingsstation Nederl. Bij		

	H. Vernooy e.a.	142
--	-----------------	-----

Boekbespreking: Mijn paradijs	J. Wesdorp	142
-------------------------------	------------	-----

Interessante videofilm secretariaat		142
-------------------------------------	--	-----

Première toneelstuk "GUST"		143
----------------------------	--	-----

Van imker tot imker	Ko Zoet	144
---------------------	---------	-----

Tentoonstelling in Dokkum: van bloem tot honing		145
---	--	-----

Bijenplant: donkere ooievaarsbek	A. Neve	146
----------------------------------	---------	-----

Uit de Bijentuin	J. v.d. Ham	147
------------------	-------------	-----

Statistiek van bijenvolken in NL		
----------------------------------	--	--

	B. voor den Dag	148
--	-----------------	-----

Augustus 1987: Apimondia	J.W.	151
--------------------------	------	-----

Imkersmanifestatie te Wageningen		152
----------------------------------	--	-----

Nieuws van I.B.R.A.	J.W.	153
---------------------	------	-----

Wij gedenken		153
--------------	--	-----

Een volk op een weegschaal	P. Borkent	154
----------------------------	------------	-----

Tips Consulentschap		155
---------------------	--	-----

VBBN imkersbeurs "Doe het Zelf"		157
---------------------------------	--	-----

Cursus Drachtplanten en -teelt		
--------------------------------	--	--

	W.R. Oudshoorn	158
--	----------------	-----

Noordelijke Bijenmarkt Eelde/Paterswolde		
--	--	--

	J.T. Smit	158
--	-----------	-----

Even Lachen	C. Pater	158
-------------	----------	-----

Imkersagenda		159
--------------	--	-----

bij de VOORPLAAT

Heel vaak inspireert de bijenhouderij tot creativiteit; om in woord of in gebonden vorm uitdrukking te geven aan wat handen en geest tot uitdrukking willen brengen.

De redactie was verheugd getipt te worden op een interessant stuk creativiteit dat in het Bijenhuis aanwezig is. Het werd geproduceerd ter gelegenheid van een - voor de rest van imkerend Nederland in stilte gevierd - jubileum van de voortreffelijk draaiende imkersvereniging in Ruinen. Omdat een grafiek het op de voorpagina goed doet en er zo veel meer mensen van kunnen genieten, daarom zijn we verheugd. Bedankt voor de tip heer Hoogendoorn.

Alle in het Maandschrift gepubliceerde meningen en inzichten blijven voor rekening van de auteurs.

Overname van artikelen en illustraties is toegestaan na overleg met de Redactie en dan met bronvermelding.

Kopij **voor de 1e van de maand**, voorafgaande aan de maand van plaatsing, aan het BIJENHUIS, ook opgaven en betaling van advertenties en Speurbijtjes.

jaargang 89 - nummer 5 - mei 1987

Toen het Maandschrift voor de Bijenteelt eind vorige eeuw ontstond bevoeren onze imker-voorvaders de zeeën nog grotendeels met behulp van de wind. Ze imkerden vooralsnog met korven en het transport over land, ook van de post die het Groentje naar de leden bracht ging gedeeltelijk per stoomlocomotief, gedeeltelijk met het paard, voor het overige vooral te voet. Als teken van moderne tijden was er in de steden wel meerdere malen per dag een postbestelling; ik denk dat de meeste imkers het echter met één keer hebben moeten stellen.

Eén keer in de maand een Groentje in de bus, al 90 jaar lang. Een Groentje dat zoveel mogelijk bij de tijd wenst te zijn, maar dat noodzakelijkerwijs het nieuws geeft van twee maanden terug en het dan soms ook nog wel eens vergeet. Ga maar na. Er is een Nationale Boomfeestdag eind maart. Daar komt een verslag over dat in april geschreven wordt en pas in mei met de post bezorgd wordt. Eigenlijk heb ik nu al drie maanden genoemd: maart, april en mei. Het tijdperk van de trekschuit? Nee. We leven in een tijdperk waarin we met elkaar per satelliet kunnen communiceren. En al zal het nog wel eens anders worden, laten we het voorlopig maar op de voordelen van onze wijze van communiceren houden: bezonken artikelen, die, omdat ze geen wegwerpartikel zijn, noden tot lezen en herlezen. Bezonken oordelen vooral en geen overhaast werk. Toch is het nu al mei en kom ik met oud, nee met "bezonken" nieuws.

De boomfeestdag

Met al onze zorg voor de toekomst: hoe moet dat?, hoe zal dat gaan?, geloof ik te kunnen zeggen dat we in 1987 een zeer bijzonder Boomfeestdag hebben kunnen beleven. De boomplanters ontdekten imkers; de imkers ontdekten, beter misschien herontdekten, de jeugd. Hulde aan het Consulentschap dat dit gat zag en er gebruik van maakte.

Hoewel het nat was en miezerig; de vorst soms nog in de grond zat of plantgaten vol met water stonden (een wilg houdt daarvan!), onze lieve jeugd heeft op heel wat plaatsen in het land op 25 maart een bijzonder dagje gehad en de hen begeleidend imkers, zo oud als ze soms waren, eveneens. Een bijzondere Boomfeestdag beleefde men in het Friese Franeker, waar de minister van Landbouw en Visserij, ir. G. Braks op bezoek was om persoonlijk een spa in de grond te steken vanwege een aan te planten stadsbos. Stadsbos want Franeker is immers een van de elf steden. In zijn toespraak zei hij o.a.:

"De samenwerkingsgezindheid binnen het landelijk Comité Nationale Boomfeestdag heeft de neiging zich als een olievlek uit te breiden. Voorbeeld daarvan is dit jaar de opname van de organisaties van bijenhouders en het Consulentschap voor de Insectenbestuiving en Bijenhoudery in de rijen van het comité. Daarmee komt de rol van de boom als voedselboom voor bijen duidelijk onder de aandacht. En indirect de uiterst belangrijke rol van bijen bij de bestuiving van cultuurgewassen".

We noteerden het, maar vragen ons af of de vergelijking met een olievlek wel zo gelukkig was. In het milieu past olie namelijk minder, maar in de machine van de menselijke samenleving is olie onmisbaar. Degenen die op onze Staatsbossen hebben te passen, de groenjakken van Staatsbos Beheer zijn alermint gelukkig met de ministeriële beleidsvoorname tot wat tegenwoordig privatisering heet. Ze hebben, zoals men in de landelijke pers gelezen zal hebben, duidelijk van hun ongerustheid daarover blijk gegeven, zoals ze ook deden tijdens het ministeriële bezoek aan Franeker. De mensen van SBB voelen zich bedreigd in wat ze als organisatie en voor het landschap in de honderd jaar van hun bestaan tot nu toe voor de Nederlandse samenleving betekenden. We zijn benieuwd hoe het afloopt maar verhelen ons niet dat het spookbeeld van de privatisering, het zich terugtrekken van Vadertje Staat uit allerlei overheidszorgen, ons beducht doet zijn dat waardevolle zaken verloren dreigen te gaan. Men denke slechts aan het Openlucht Museum. Bovendien kan men twijfels hebben of een politiek geleid overheidsapparaat op welk niveau dan ook (rijks-, provinciaal- of stedelijk) de bestuurlijke wijsheid altijd in pacht heeft, omdat een andere politieke wind er per definitie anders over denkt. Maar dan zijn de brokken al gemaakt en kan men later de "tegenpartij" beschuldigen.

De algemene vergadering

Met tevredenheid kan men terug zien op de algemene vergadering van de 28e maart 1987. Onze voorzitter de heer Muntjewerf had de vergadering in goede handen en wist – dat had hij ongetwijfeld van de vorige voorzitter (thans bij acclamatie erelid) de heer Speelziek afgekeken – de lachers zo af en toe op zijn hand te krijgen. Niets werkt zo bevrijdend als een lach op zijn tijd. Toch werden belangrijke zaken doorgenomen: (1) Het beleidsplan van de VBBN met zijn nadruk op communicatie, verbetering van de bijenweide en het welzijn van onze bijen werd door de voorzitter toegelicht en werd geaccepteerd.

(2) De jaarstukken werden goedgekeurd. De waar-schuwendende woorden van de Commissie Nazien Boeken ten aanzien van de afdeling handel zullen effect krijgen door extra bestuurlijke aandacht te schenken voor de zwakke punten in de winstgevendheid.

(3) De afdracht naar de centrale VBBN-organisatie, in VBBN-taal het "quotum", werd, met nogmaals f 2,50 verhoogd. Hierdoor wordt de afdracht van het bedrijfsleven naar de Ambrosiushoeve definitief op f 5,- gebracht. De redactie meent dat dit een bescheiden bijdrage is voor een Instituut waar men voor de Nederlandse bijenhouderij werkt. Als zodanig is het een verlengstuk van de VBBN en de Vereniging heeft er straks twee bestuurders zitten die in het reilen en zeilen zullen participeren.

(4) Tijdens de discussies werd een allerwege gevoelde behoefte aan het bestrijdingsmiddel mierenzuur in de strijd tegen de Varroa aan de dag gelegd. Het bestuur nam op zich om de tot nu toe onsuccesvolle poging tot legalisering te bekijken langs wegen zoals door de afgevaardigde van de Kring Groningen aangegeven.

Zo zou ik nog verder kunnen gaan, maar het officiële (korte) verslag kan men straks in het juni-nummer lezen. Dit was als het ware een proefje vooraf, om even de geest van de vergadering voor hen die er niet geweest zijn te belichten. Wat krenten uit de pudding.

Een ding moet me nog van het hart. Alweer vond ik de vergadering niet het karakter hebben dat men er van mocht verwachten. In politieke omstandigheden zou men de vergadering "eensgezind" noemen. Anderen noemen het gewoon "mat" of gebrek aan mogelijkheden tot het ontwikkelen van een samenhangend beeld van de imkerij in Nederland. Daarbij vraag ik me af of de imkersverenigingen hun huiswerk wel goed doen en voldoende met opbouwend elan ter vergadering komen. Meestal zijn het dezelfde die het woord voeren; opmerkingen die nieuwe contouren aan de toekomsthorizon schilderden waren er te weinig.

Voor mij mogen dat niet alleen imker-organisatorische maar ook imker-technische zaken zijn. Hebben we volgend jaar bv. naast een algemene vergadering ook een forumdiscussie over een belangrijk onderwerp met vertegenwoordigers van de heren politici die (zie boven) de beslissingen tenslotte, onder het zegel van het geschonken kiezers vertrouwen, straks zullen moeten nemen?

Maar toch: een goede vergadering.

Na afloop ervan bood het Bestuur zijn oud-voorzitter, de heer J.J. Speelziek, een receptie aan waaraan alle aanwezigen een goede herinnering bewaren.

Zij, die in Ede de AV meemaakten, zullen de volgende limerick waarderen:

NAGEKOMEN BERICHT

Door persoonlijke omstandigheden is de heer J. Wesdorp helaas genoodzaakt zijn werk als hoofdredacteur van ons Groentje op korte termijn te beëindigen.

Het Bestuur beraadt zich momenteel over de wijze waarop in de toekomst de redactie zal worden gevoerd.

Plaatsing van bijenvolken op het koolzaad:

uitsluitend **vanaf 9 mei**

bijen
limerick

Een Fries uit 't hoge Noorden
wien de Mo-Bee-hives niet erg bekoorden,
bood de helft van het geld.
Werd meteen weer geveld
door Muntjewerf's wakkere woorden.

Fieke Bos-van Noordwijk
imkers-ver. Winterswijk.

MEI

*De heuvels zwellen als de borsten van een bruid,
daarboven staat een oud kasteel vergeefs te dromen,
de aarde orgelt, iedre wegelkant is luid
van bijenzwormen en draagt witte bloesemzomen.*

Jan Engelman (1900 - 1972)

Op Rijksweg 1 bij Muiderberg kruist mijn file die van de aalscholvers van het Naardermeer. In beide richtingen bewegen zich de lange rijen zwarte vogels tussen hun broedplaats in Nederlands' oudste natuurmonument en de visgronden in het IJsselmeer. Indertijd heeft men er zelfs de hoogte van de hoogspanningsleiding van Diemen naar Lelystad over een afstand van enkele honderden meters een flink stuk voor verlaagd. De aan- en afvliegroute is nu veilig. Soms krijgen natuurbeschermers fantastische dingen voor elkaar.

Samen met de aalscholvers spoed ik me over de Hollandse Brug; links en rechts het wijde water - een vroege plankzeiler is nu al omgeslagen - en recht vooruit de verre diepte van de nieuwe polder. Het eerste koolzaadveld licht fel op in de zondagochtendzon. Tien minuten later bevind ik me op het allermooiste plekje van Nederland.

Langs een kilometerslange en kaarsrechte weg, zo lang en recht als alleen de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders kan bedenken, heeft kavel A²120 zichtbaar zin in een fijne voorjaarsdag. Hoog boven het blinkende koolzaad zingt een leeuwerik, een stuk lager wiegelt een kiekendief voorbij en vlak boven en tussen de bloeiende toppen van de "Jet Neuf" razen de bijen; tienduizenden mellifera's maken er een feest van.

Als een miniatuur spreekwolk die een slaapplek zoekt, gaat een eindje verderop, golvend over het veld, een zwerm er vandoor. Waarheen?

"Dort wo du nicht bist, ist das Glück", maar ik vrees dat deze bijen het niet zullen vinden.

Mijn bijen vliegen lekker veel drukker dan die van mijn buurman, probeer ik me te verbeelden. Toch maar vast eens kijken of ze al wat gehaald hebben. Tien maagdelijke kunstraampjes en enkele toevallig daarop aanwezige bijen staren me aan met een blik van "waar bemoei je je mee, Jantje Ongeduld?". Beschaamd leg ik de dekplank weer op zijn plaats.

En ondertussen zet het bijenfeest zich voort. Nergens kun je zoveel bijen tegelijk zien als boven een bloeiend koolzaadveld in Flevoland. We moeten nu eindelijk maar eens ophouden met al dat nostalgisch gepraat over die goede oude hei van vroeger. De Elspeetse hei ligt nu bij Almere en die van Dwingeloo bij Lelystad; "A²120" en al die andere kavels kunnen er ook wat van!

Een uurtje later ga ik weer naar de auto. De leeuwerik juicht nog steeds, de kiekendief maakt weer een nieuwe ronde en warempel, zo'n honderd meter verder steken twee reeën langzaam de weg over. Het is waar: het geluk is hier. Door zestien aalscholvers uitgeleide gedaan, verlaat ik de polder.

odk

Het invoeren van een nieuwe koningin in een volk geeft vaak problemen. Soms wordt de nieuwe moer niet geaccepteerd, ze wordt afgestoken; soms wordt ze aangenomen maar een scheefstaande vleugel of een missend deel van een poot duidt erop dat dit aannemen niet van harte ging; soms wordt de moer beschadigd maar is dat uiterlijk niet te zien.

In de literatuur worden verschillende manieren aangegeven hoe moeren in te voeren; sommige methoden zouden absoluut safe zijn: zo'n methode is er volgens mij niet. Veel hangt af van de toestand van het volk en die van de in te voeren moer. Wanneer het volk een nieuwe moer verwacht en het volk druk bezig is met nectar halen lukt het invoeren vaak; een groot volk met een groot broednest een jonge, net leggende moer geven loopt vaak verkeerd af. Ook roverij is vaak de oorzaak dat een moer niet geaccepteerd wordt.

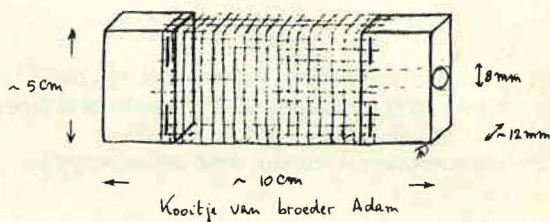
Een aantal grondregels waarop gelet moet worden bij het invoeren zijn wel te geven:

Moeren

1. AAN DE LEG ZIJNDE MOEREN, die al gesloten broed hebben, zijn gemakkelijk in te voeren. Ze zijn al een tijdje aan de leg, hun gewicht is groter geworden door de gegroeide eierstokken; ze bewegen zich rustig over de raat. Zo'n LEGGENDE moer kan goed via een snelle methode ingevoerd worden zodat ze het leggen van eitjes maar kort hoeft te onderbreken.
2. Moeren die het leggen van eieren moesten onderbreken, omdat ze één of meer dagen opgesloten zijn geweest of met de post zijn verstuurd, zijn moeilijk in te voeren. Ze kunnen vaak weer vliegen, zijn vlug en worden door hun onrustig gedrag gemakkelijk ingebald. Voor deze moeren is het aan te raden ze eerst in te voeren in een KLEIN VOLKJE bestaande uit JONGE BIJEN. Wanneer de moer daarin enkele weken aan de leg is verandert haar gedrag en is ze gemakkelijk in te voeren.

Volken

3. Kleine volkjes, zonder raat, bestaande uit JONGE, GOED GEVOEDE bijen nemen bijna altijd een moer aan, ook een onbevruichte.
4. Bijen, jonger dan 7 dagen en oudere bijen, DIE NOG GEEN CONTACT HEBBEN GEHAD met een moer, nemen elke nieuwe moer aan.
5. Het is zeer moeilijk, om in een volk met zwarmneiging een nieuwe leggende koningin te introduceren; het volk zal met de nieuwe koningin proberen te zwermen.
6. In agressieve, onrustige volken gaat het invoeren veel moeilijker dan in rustige volken.

Kooitjes

7. Normaal houdt een leggende moer zich op in het broednest. Daarom moet het invoerkooitje zo dicht mogelijk bij het broednest komen; het liefst TUSSEN ramen met OPEN BROED.
8. Alleen de moer gaat in het invoerkooitje; begeleidende werksters kunnen agressie oproepen.
9. de openingen in het gaas van het invoerkooitje moeten zo groot zijn dat de bijen door deze openingen antenncontact kunnen maken met de moer; dan kan de moer worden gevoerd en kunnen de bijen de nieuwe moer belikken en zo haar geurstoffen (feromonen) opnemen en verspreiden. Alleen als een voldoende aantal werksters de moer kan voeren blijft (komt) ze (weer) in legconditie.

Contrôle

10. Wordt een koningin ingevoerd in een volk met broed dan moet 10 dagen na het moerloos maken het volk worden gecontroleerd op aangezette redcellen. Meestal zullen de bijen deze weggeknaagd hebben, soms blijven ze, terwijl de moer wel is aangenomen. Dan deze redcellen verwijderen en blijven controleren of de bijen dit aanzetten van doppen herhalen.

Eigenlijk valt bij elk van deze punten wel een apart verhaal te vertellen; laat ik beginnen met de

Invoerkooitjes.

Invoerkooitjes zijn er in veel soorten en maten; ik zal me beperken tot een bespreking van de kooitjes die ik handig vind in het gebruik en die passen in het broednest.

Het eerste type is een kooitje van gaas dat zo plat is (ca 10 mm) dat het TUSSEN de ramen gehangen kan worden. Dat type kooitje kan diverse vormen hebben. Broeder Adam gebruikt zo'n kooitje van gaas; het is ongeveer 10 cm lang, 5 cm breed en 12 mm "dik". Aan weerskanten wordt het afgesloten met een blokje hout van 2 cm breed; één blokje is doorboord voor een gat van 8 mm. Het kooitje wordt tussen de toplatten van twee ramen uit het broednest geklemd.

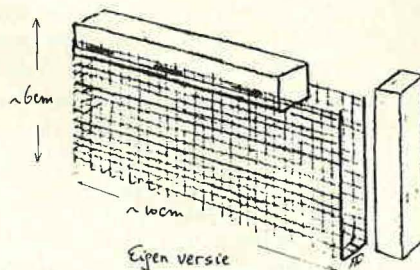
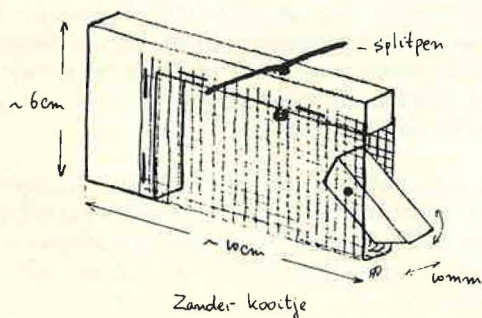
Zelf gebruik ik dit kooitje niet meer omdat het meerdere malen is voorgekomen dat de moer niet door het nauwe 8 mm gat naar buiten wilde.

Een heel mooi type is ook het Ittis of Zander kooitje. Wanneer hout of multiplex van 8 mm dikte wordt gebruikt past het kooitje goed tussen de ramen. De splitpen, die op de toplatten van de ramen komt te liggen, zorgt ervoor dat het kooitje niet tussen de ramen naar beneden kan zakken.

Een eenvoudiger type om zelf te maken vindt U in de volgende figuur. Om een houten plankje van 8 mm wordt het gaas in de juiste vorm gebogen en daarna vastgeniet aan het houtje. Het gaas steekt links ongeveer 5 mm uit; dit deel wordt dichtgevouwen. Rechts steekt het gaas ongeveer 10 mm uit; deze opening wordt afgesloten met een houtje. Als gaas gebruik ik metaalgaas dat op elke kruising van de draden is gesoldeerd; tot nu toe kon ik dat gaas alleen in Duitsland kopen.

Invoeren

Deze kooitjes gebruik ik om LEGGENDE moeren in te voeren. Eerst wordt de oude moer verwijderd en de nieuwe in het kooitje gedaan; dit kooitje wordt nu tussen ramen met broed gehangen. Na een dag wordt gekeken hoe de zaak erbij staat; meestal hebben de bijen RUIJTE GEMAAKT rond het kooitje door raat weg te knagen; de bijen lopen rustig over het kooitje en proberen de moer te voeren: dan is alles in orde en wordt een prop suikerdeeg in de opening gedaan. KNAGEN de bijen aan het gaas met hun kaken, zijn ze agressief t.o.v. de nieuwe moer dan is er iets mis; meestal zit er nog een moer in het volk (bv. door vervliegen of stille moerswisseling of het over het hoofd zien van een dop). Dan het volk eerst controleren en de moer nog een dag opgesloten houden als ze nog leeft. Op deze manier voer ik ook pas leggende K.I.-moeren in en dat gaat zeer goed.

De moer komt steeds alleen in het kooitje, zonder begeleidende werksters en zonder voer. Daarom moet ze om voer bedelen en waarschijnlijk zorgt deze communicatie voor een doorgeven van geurstoffen in het volk. Daarvoor moeten de bijen ANTENNE-CONTACT kunnen maken, anders voeren ze niet. In de literatuur vond ik getallen over de openingen waarover bijen elkaar voeren. Door gaasopeningen kleiner dan 1,5 mm VOEREN DE BIJEN ELKAAR NIET. Hoewel de tong erdoor kan en ze wel voer (suikerwater) op 1 mm afstand van het gaas opnemen. Voor een goede voeruitwisseling bleken ronde gaten minstens 3,6 mm, vierkante gaten minstens 3,2 mm. en spleten minstens 2,8 mm te moeten zijn. Wanneer een moer ALLEEN, zonder begeleidende werksters wordt ingevoerd moet het gaas dus minimaal deze maaswijdte hebben.

Enkele telers van naam zeggen dat moeren altijd met werksters moeten worden ingevoerd omdat de werksters de geurstoffen doorgeven. Mij bevalt het invoeren zonder werksters goed, maar dan wel in kooitjes van ruimmazig gaas. Enkele ZEER JONGE, begeleidende bijen zullen geen kwaad kunnen denk ik, maar dan moet er voer in het kooitje aanwezig zijn. Oudere begeleidende werksters kunnen, als ze aangevallen worden, een paniecreactie doen ontstaan waarbij alarmstoffen vrij komen; de moer wordt dan soms ingebald.

Ook een prima manier om moeren in te voeren maakt gebruik van een OPDRUKKOOITJE van gaas of van plastic. Zie hiervoor het artikel van Velthuis in het juni-Groentje van 1985.

Al deze methodes met een kooitje werken goed als de moeren al een tijdje op eigen stand aan de leg zijn.

Directe methode

Bevindt de nieuwe moer zich in een volkje op standaardramen bv. in een drieramer dan is de volgende DIRECTE MANIER te proberen. Het bevruchttingsvolkje wordt opengemaakt en blootgesteld aan het licht. Nu wordt de moer uit het andere volk gezocht en tevens wordt in het midden van het broednest ruimte gemaakt voor de (drie) ramen van het bevruchttingsvolkje. Vervolgens worden deze ramen middenin het volk gehangen, met de nieuwe moer op het middelste raam. Het volk wordt nog 5 à 10 minuten open gelaten en daarna gesloten. Op deze manier hoeft de moer niet in een klein kooitje te worden opgesloten; ze kan direct doorgaan met leggen. Bij RUSTIGE volken lukt deze manier goed is mijn ervaring. Wanneer echter roverij dreigt op te treden, dan deze manier niet doorzetten. Dan liever tegen de avond de oude moer opzoeken, ruimte maken en nu het bevruchttingsvolkje, in krantenpapier gepakt, inhangen.

Per post verzonden moeren

Worden moeren per post verstuurd dan zal ik ze nooit direct in een groter volk invoeren maar eerst in een aflegger. Bij aankomst de bijen en moer direct verzorgen door ze een druppeltje water te geven in het verzendkooitje. Zo kunnen ze in de warmte (ca. 20 graden) dagenlang bewaard worden: alle tijd dus om het invoeren zorgvuldig voor te bereiden. Door het verzenden zijn de moeren van de leg; vaak kunnen ze zelfs weer vliegen. Het invoeren moet nu met zorg gebeuren. Een goede manier is de moer in een klein volkje met uitsluitend jonge bijen in te voeren bv. in een Kirchhainer of Apideabevruchttingskastje of in een drieramer. Pas wanneer de moer gesloten broed heeft wordt ze in een groot volk ingevoerd, het liefst met volkje en al via de krantenmethode. Een bevruchttingskastje wordt gevuld door jonge bijen van ramen met (open) broed in een emmer af te vegen of te slaan. Laat de vliegbijsen rustig wegvliegen. Nu de bijen een beetje natsproeien met een plantespuiter en dan een volle soeplepel bijen in het kastje doen. Dit kastje krijgt raatjes met voorbouw en een voerkamer gevuld met suikerdeeg. Nu moet de moer uit het verzendkooitje worden gehaald en in het invoerkooitje worden gedaan; dit moet binnenshuis gebeuren omdat de moer misschien weer kan vliegen. Wanneer de bijen in het kastje zijn opgedroogd wordt de eenzame moer in het invoerkooitje tussen twee raatjes gehangen waar zich veel bijen bevinden. Na een dag wordt de dichte afsluiting van het kooitje vervangen door een prop suikerdeeg.

Ook kan uit een groot volk eerst een broedaflegger gemaakt worden in een drieramer of een groter kastje met UITSLUITEND GESLOTEN BROED, VOLDOENDE JONGE BIJEN EN VOER.

Dit gesloten broed is te krijgen door ongeveer 10 dagen eerder een aantal bijenvrij gemaakte ramen met veel broed boven het moerrooster te hangen; na 10 dagen is al het broed gesloten; wel eventuele moerdoppen weghalen. Deze ramen worden nu met bijen en al overgehangen in het kastje. Blijft de aflegger op dezelfde stand staan dan nog extra jonge bijen geven van andere broedramen; wel opletten dat er geen moer in het volkje komt. Maak de aflegger niet te laat op de dag en zet hem willekeurig ergens neer. 's Avonds zullen bij redelijk vliegweer de vliegbijsen wel afgevlogen zijn; nu komt het kastje op zijn definitieve plaats en wordt he kooitje met de moer ingehangen, eerst weer gesloten en na een dag met een prop suikerdeeg. Dit volkje kan na 3 weken met het eerst moerloos gemaakte hoofdvolk met de krant worden verenigd. Ook kan het volkje worden versterkt zodra de eerste bijen van de nieuwe moer uitlopen; eerst kunnen voorzichtig ramen met uitlopend broed zonder bijen worden gegeven; later ook ramen met uitlopend broed en JONGE bijen zodat het volk eind augustus minstens een broedbak vult.

Schudzwerm methode

Een heel andere manier om moeren in te voeren is de SCHUDZWERMmethode, in gebruik in de Scandinavische landen. Bijen worden in een gazen kooitje gedaan en door het gaas volgevoerd; tevens worden ze door elkaar geschud zodra ze een kluit gaan vormen. Deze totaal ontredderde en volgevoerde bijen nemen elke moer aan, die gewoon tussen de bijen wordt geworpen. Een beschrijving van deze methode staat in de april t/m september Groentjes van 1975, in een serie uitstekende artikelen over koninginnteelt.

Eierleggende werksters

Een volk met eierleggende werksters is zeer moeilijk weer moergoed te maken. Zelf had ik succes met de volgende methode. Eerst wordt de moer in een gesloten kooitje tussen de ramen gehangen. Na een dag, als de bijen zich normaal gedragen op het kooitje, wordt er een prop suikerdeeg in de opening gedaan en dit gaaskooitje ONDER een groter OPDRUKKOOITJE VAN MOERROOSTER gezet. Dit opdrukkooitje van moerrooster wordt stevig in de raat gedrukt. De moer loopt uit, wordt aangenomen en gaat onder het moerrooster aan de leg. Na een paar dagen wordt ze bevrijd en dan volgt een lange weg waarin steeds meer darrebroed van de eierleggende werksters verdwijnt en steeds meer werksterbroed ontstaat; dit proces naar volledig normaal broed kan weken duren.

Bovenstaande methoden kan ik aanraden omdat ze alle meermalen door mij zijn geprobeerd. Nu volgen enkele methoden beschreven door ervaren en betrouwbare schrijvers, methoden die niet door mij zijn beproefd.

Broedloze volken

Weisz beschrijft een manier om een volk dat BROEDLOOS is weer aan een moer te helpen; dit lukt ook met een volk met eierleggende werksters schrijft hij. Het volk wordt aan de kant gezet en op de oude plaats komt een kast met LEGE UITGEBOUWDE raten met daartussen de moer in een kooitje met een prop deeg. Nu worden de bijen van het broedloze volk op enkele meters afstand in de lucht afgeveegd; de bijen vliegen terug maar hun oude plaats en nemen de nieuwe moer aan.

Kunstzwerm

Hij beschrijft ook een manier om een naakt volk een moer te geven: de kunstzwermmethode. Deze kunstzwerm wordt gemaakt door bijen van ramen af te vegen in een vegerkast. De bijen lopen deze lege kast in via een moerrooster zodat eventuele moeren en darren worden tegengehouden. Als voldoende bijen zijn ingeveegd (in juli minstens anderhalve kilogram voor een goed wintervolk) dan wordt het moerrooster vervangen door gaas en wordt de zwerm vloeibaar voedsel gegeven. Na enkele uren beginnen de moerloze bijen sterk te bruisen; nu wordt het moerkooitje met een prop suikerdeeg ingehangen. De kunstzwerm wordt nu minstens drie dagen op een donkere, koele plaats gezet en kan daarna, net als een natuurzwerm, op kunstraat worden gezet. In de vegerkast kan de kale kunstzwerm bv. met een rookmethode tegen Varroa worden behandeld; geen gevaar voor contaminatie van honing en was. Beide methoden en veel meer over koninginneteelt kunt U vinden in het nieuwe boek van Weisz: Zuchtpraxis. Van harte aanbevolen.

Volken met zwermneiging

Het is heel moeilijk volken met zwermneiging een nieuwe moer te geven. Krijgen volken zwermneiging

dan is er maar één goede manier om dit op te lossen: de oude moer moet eruit.

BROEDER ADAM doodt de oude moer en veegt alle aangezette zwermcellen; na 10 dagen alle moerdoppen verwijderd en nu wordt een GEENDE MOER INGEVOERD. Zodra het volk open broed heeft gaat het halen van nectar beste schrijft hij: zo'n volk ontwikkelt een hieldie die van een zwerm benadert.

Adams zwermtrage volken krijgen op zijn vijftiende juni zwermneiging, zodat de moer eind juni begint met leggen. Dit late tijdstip, samen met een verdracht voorkomt verdere zwermplannen van volken. Wel zijn er door de broedonderbreking voldoende bijen voor een heidedracht maar door deze broedonderbreking ontstaat een uitstekend tervolk dat zich het volgend voorjaar zeer snel ontwikkelt.

GOLZ, grootimker in noord-Duitsland, behandelt de volken die zwermneiging krijgen als volgt. Hij zorgt ervoor, bv. door uitwisselen van ramen, dat volken pas in de eerste week van juni behandeld moeten worden. Hij doodt eveneens de zwermgraafmoer (of maakt een KLEIN AFLEGGERTJE met een waardevolle moer) en verwijdert alle zwermcellen na 9 dagen worden nog eens alle moerdoppen weggehaald en nu wordt een raam met eitjes en jonge larven ingehangen. Het volk kan nu nogmaals doppen aanzetten en na weer 9 dagen wordt het volk op één dop gezet of hij voert een leggende moer in met een opdrukkooitje. Na deze 2 x 9 dagen moerloosheid verwacht het volk een moer; wanneer deze nieuwe moer na 21 juni aan de leg gaat zwermt het volk niet meer aldus Golz. Bovendien ontstaat een vernieuwd volk dat in de moerloze periode veel stuifmeel opslaat en door de broedonderbreking ziekteminder kans geeft.

Koninginneteeldag 1987

De koninginneteeldag van afgelopen zaterdag 14 februari werd bezocht door een geanimeerde en openhartige groep mensen, die bovendien nog tot belangrijke conclusies kwam. Er was volop gelegenheid voor discussie, waarbij de aanwezigen hun mening niet onder stoelen of banken staken.

Financiën eerst

Keurig op tijd kon de voorzitter van de vergadering, de heer Jansen de vergadering openen. De heer de Smidt kreeg als eerste het woord. Hij gaf de aanwezigen een uitvoerig financieel overzicht van 1982 tot heden en schetste vervolgens het daarbij horende toekomstbeeld. Ons werd duidelijk gemaakt dat voor het kweken van een 150-tal koninginnen nog wel iets meer komt kijken dan de kosten van een aan-

tal Kirchhainer kastjes en wat verzendkooitjes. Kernpunt in de toelichting was dat vanaf 1987 niet langer op financiële hulp vanuit de VBBN gerekend mag worden.

Dat betekent dat de koninginnetelers voor de volle 100% selfsupporting zullen moeten gaan worden. Wat is selfsupporting? Het betekent dat zo'n 150 mandagen per jaar door vrijwilligers moeten worden

ingevuld. Zo zette de heer Geskes zich in 1986 gedurende zo'n 40 dagen in, hr. de Smidt ong. 30 dagen enz. enz. en als de teelt zou mislukken is dit alles voor niets, want wie heeft het weer in de hand? Het koninginnekweken is een risicovolle zaak.

De heer de Smidt stelde in de loop van zijn verantwoording voor om een blijvende basis voor de Carnicateelt te bewerkstelligen door bijvoorbeeld een groep "Vrienden van Carnica Schier" in het leven te roepen en hiervoor leden te werven.

Door een bijdrage van f 10,- per jaar is er dan een vaste bron van inkomsten gewaarborgd.

Als tegenprestatie wordt dan gesteld dat de leden de eerste koningin bij voorrang verkrijgen en tegelijk hun lidmaatschapkosten (die f 10,-) aan korting terug zullen krijgen.

Oprichting Vrienden van Schier

Na de nodige discussies werd dit voorstel zonder verder voorbehoud aangenomen. Het enthousiasme was zo groot dat velen zich na afloop meldden als "vriend" en gelijk hun bijdrage betaalden. Hiermede was tegelijk aan de doelstelling tegemoet gekomen om een band te scheppen tussen de koninginne-producenten en de afnemers.

Dr. Velthuis, tegelijk onze gastheer, had op zich genomen in deze bijeenkomst de waarde van het teeltmateriaal van Schier toe te lichten. Hij begon met twee dia's te vertonen. Een ervan was van de traditionele, bijna mystieke imker die imkerde met aardewerken potten, die in grote getalen waren opgesteld. De echte oude natuurimker met kleine oogsten die in zijn omgeving een hoge waarde hadden.

Daar tegenover toonde hij de grote Amerikaanse beroepsimker, die tracht volk en ontwikkeling naar de modernste wetenschappelijke inzichten zo economisch mogelijk te leiden. Hij was van mening dat men van beide typeringen wat in Nederland kon terugvinden en dat de koninginnenteelt zich duidelijk op groep 2 oriënteert omdat koninginnenteelt manipulatie inhoudt.

Herkomst Carnica's

Het oorspronkelijke Schier-materiaal is afkomstig van de Slovenische koninginneteler Jan Strgar; in de zeventiger jaren is er geringe vermenging geweest met Troiseck Carnica's uit het Oostenrijkse berggebied.

Vooral de heer Geskes heeft een verdere selectie toegepast met nadruk op zachtaardigheid, rustige zit op de raat en honingopbrengst.

De cubitaal-index wordt elk jaar bepaald om kruisingen met ongewenst materiaal uit te sluiten.

Ondanks een intensief teeltprogramma – elk jaar moeten bijen worden afgetapt voor het vullen van ongeveer 200 bevruchtungskastjes – zijn er toch hoge honingopbrengsten op Schiermonnikoog.

Een aantal van de aanwezige imkers was van mening dat de Schier-carnica's de laatste jaren minder zachtaardig zijn.

De heer Velthuis gaf als mogelijke verklaring het houden van verschillende soorten bijen op één stand; door vervliegen treedt dan vermenging op van soorten die elkaar niet verdragen. De erfelijke eigenschappen van de ene Carnica-stam kunnen verschillen van andere stammen. Wat verwacht de Nederlandse imker eigenlijk, produktiekoninginnen of teeltkoninginnen?

Vanaf Schiermonnikoog worden teeltkoninginnen geleverd. De imker kan met behulp van dit teeltmateriaal de door hem gewenste produktiekoninginnen telen.

Schier moet blijven

De meerderheid van de vergadering was het ermee eens dat Schier voorlopig moet blijven draaien zoals het nu draait. Dat betekent voorlopig nog geen openstelling voor in te zenden bevruchtingsvolkjes en geen inzending van nieuw bloed.

Hierbij speelt ook de dreiging van Varroa een belangrijke rol.

In de pauze werd een videoband getoond over de praktijk van het koninginnen telen.

Landbevruchtungsstations

Na de pauze belichtte de heer Kakes het belang en de mogelijkheden van de vijf voor iedereen toegankelijke landbevruchtungsstations. Dat zijn Hoge Veluwe, den Haag, Neeltje Jans, Marken en Lemmer. Via deze stations kunnen we de hier voorgenoemde gebruikskruisingen creëren. Lemmer en Marken beschikken over de "03" Carnica-lijn, de andere stations hebben Schier-carnica's

Als we dan op een gegeven moment over bevruchte koninginnen beschikken, komt voor een aantal imkers het volgende probleem: Hoe voeren we ze in? Uit de gehouden enquête komt naar voren dat hierbij nogal eens iets fout gaat.

De volgende spreker de heer Bijnen, zette de gegevens uit die enquête op een rij. Onder anderen bleek dat het invoeren van een koningin in een volkje op zes ramen, of minder, vaker lukt dan in grotere eenheden. De aanwezigheid van open broed beïnvloedt de aanname in negatieve zin. De discussie over dit onderwerp zal voorlopig nog wel niet gesloten zijn.

Met deze interessante enquête-resultaten werd de dag besloten, de ongeveer 70 bezoekers konden terugzien op een geslaagde koninginnenteeltdag.

In totaal meldden zich 50 leden voor de Vriendenclub voor Schiermonnikoog en er werden op ruime schaal Schierkoninginnen besteld.

Modern bijenhouden valt of staat met een goede zwermverhinderend. De honingproductie neemt toe en de overlast voor omwonenden neemt af.

De meest zekere methode om het zwermen te voorkomen is het maken van een veger. Op tijd gemaakt houdt in, dat de veger van de kast moet worden genomen vóór het volk zwermplannen heeft. Dus voor er belegde zwermcellen aanwezig zijn. Dat is voor het zuiden van ons land omstreeks 20 mei. In het noorden heeft de imker vaak iets meer de tijd.

De dag waarop de eerste zwermcellen belegd worden valt ongeveer vier weken na het leggen van de eerste darreetjes. Door hybridisering en selectie op zwermtraagheid kan de imker hier niet meer zo vast op rekenen als vroeger. Door er toch rekening mee te houden is het gevaar van de bruidszwermen veel minder. Over de techniek van het maken van een veger kunnen wij kort zijn. Maak hem niet te klein. Ook als het hoofdvolk niet al te sterk is moet een flinke veger worden gemaakt. Na het afvliegen moet de veger nog minstens vier ramen bijen bezetten. Dat afvliegen kan voor een deel voorkomen worden door de veger drie dagen in een koele donkere kelder te zetten. Geef dan wel een volle raat verzegeld voor mee. Leg er voor de zekerheid een reisraam op als geen gaasbodem wordt gebruikt.

Otto de Kat vatte een artikel van Jean Scrive over het zoeken van de koningin samen in het Groentje van april 1986. Ik wil daar toch nog een enkele kanttekening bij plaatsen. Ik blaas geen rook in het vlieggaat, maar er vlak voor langs. Door rook in het vlieggaat te blazen kan de moer gestoord worden als ze in de onderbak aan het leggen is. Ook laat ik de bijen rustig op de toplatten zitten. Van groot belang is het kijken op het volgende raam als u het raam waarop u de moer gaat zoeken uit de kast neemt. Als de moer op de in het licht komende zijde van dat raam zit wil ze dikwijls naar de schaduwkant gaan lopen. Ze valt dan duidelijk op. Neem voor dat 'even' kijken wel de tijd. Als ze net bezig is een eitje te leggen, dan maakt ze dat karweitje netjes af. Pas daarna haast ze zich weg.

Wat me opvalt in het artikel is dat alleen het moerzoeken in een eenbaksvolkje wordt beschreven. Bij meer dan een rand en imkeren zonder moerrooster wordt begonnen met het scheiden van de randen. Het zoeken begint u in de onderbak. En kijk bij onze kasttypen vooral goed op het tweede, derde en vierde raam aan de zonzijde. De zijde waar u zit dus.

Als u een goede dracht verwacht direkt op het maken van de kunstzwerm, dan maakt u natuurlijk geen

veger maar een vlieger. Houdt dan wel in de gaten dat het volk waar een oude moer op zit, de vlieger dus, weer heel snel zwermplannen maakt. Als vuistregel kunt u aanhouden dat de vlieger zes weken na het maken zwermt. Dat kan voorkomen worden door de oude moer op tijd te vervangen door een jonge leggende moer. Op tijd wil zeggen voordat ook hier zwermplannen zijn. Een volk met zwermplannen zwermt ook met een jonge moer.

Dit brengt ons op het doppen breken als middel tot het verhinderen van zwermen. Dit is de meest storende, bewerkelijke en onzekere methode. Ook bent u dan gedwongen om een moerrooster te gebruiken. Want alle raten die door de moer belegd kunnen zijn moeten elke keer worden afgeslagen, wilt u ze goed op doppen controleren. Als na tweemaal doppen breken het volk de zwermplannen nog niet opgeeft, dan moet u toch nog een kunstzwerm maken. De oude moer door een jonge vervangen geeft vaak teleurstellingen. Of de bijen nemen haar niet aan, of het volk gaat toch de lucht in. De eenvoudigste, snelste wijze is dan het maken van een "vlugge veger" zoals door Van Os beschreven (1978). Op de onderbak ligt dan al 8 dagen een rooster. De moer zit dus in de onderbak (onderbak no.1). U neemt een tweede precies gelijke onderbak, onderbak no.2 dus. Beide vlieggaat worden gesloten. Alle raten uit onderbak no.1 worden in onderbak no.2 afgeslagen. De afgeslagen raten hangt u in onderbak no.2. Op een raam met wat open broed na. Dat hangt u in het midden van onderbak no.1. Zo gauw er ruimte is hangt u tegen de zijwanden van onderbak no.1 lege uitgebouwde ramen. Een aan elke kant. Na het afslaan vullen wij onderbak no.1 aan met vier ramen met kunstraat en een vulblok. Dat is onze veger en die zetten we nu weg. In de tweede onderbak zitten nu negen raten waarvan wij alle doppen hebben gebroken, en een lege uitgebouwde raat. Die komt nu op de plaats van onderbak no.1, maar nu zonder moerrooster. De bak die boven het moerrooster stond toen we begonnen moet nog op redcellen worden gecontroleerd. In onderbak no.2 na 13 dagen doppen breken.

CAD Insektenbestuiving en Bijenhouderschap
J. Duijvetter.

Veger bestaat uit oude koningin met $\pm$ 2 kilo jonge bijen op een nieuwe plaats.

Vlieger wordt zelden gemaakt; bestaat uit oude koningin op de raat waarop ze zit met alle vlieg (of haal-bijen) die naar de oude stand terug keren (Red.).

Na een tweetal min of meer imkerteknische onderwerpen te hebben aangesneden te weten "Bijen temmen met rook" (okt.nr) en "Raampjes monteren winterwerk" (nov.nr) willen we nu het onderwerp "moerroosters" eens onder het mes nemen.

Allereerst een poging om dit gereedschap een definitie mee te geven: "Het doel van een moerrooster is de koningin te beletten de honingkamer binnen te gaan, zodat haar legactiviteiten beperkt blijven tot de broedkamer, terwijl de werkbijen beide ruimten vrij in en uit kunnen gaan".

Het criterium daarbij is de grootte van de roosterdoorgangen, te weten open voor werkbijen en gesloten voor de koningin met het doel het oogsten van raampjes honing zonder broed mogelijk te maken.

De uitvinders

Twee personen maken aanspraak op de uitvinding van het koninginnerooster, te weten de Fransman Abbé Collin, die in 1865 het eerste moerrooster introduceerde en Emil Preuss (Oostpruisen), die ongeveer tegelijkertijd een verticaal moerrooster voor een achterbehandelingskast in gebruik nam.

De roosterdoorgangen zijn inmiddels geïnternationaliseerd, namelijk 4,20 tot 4,25 mm, of zoals de Angelsaksen stellen 0.163 tot 0.167 inch ofwel 4,14 tot 4,24 mm.

De praktische imker heeft weinig interesse in al die getallen en stelt gewoon dat de roosteropeningen zodanig moeten zijn dat een ijzerboortje van 4 mm er ruim en één van 4,5 mm er niet doorheen kan.

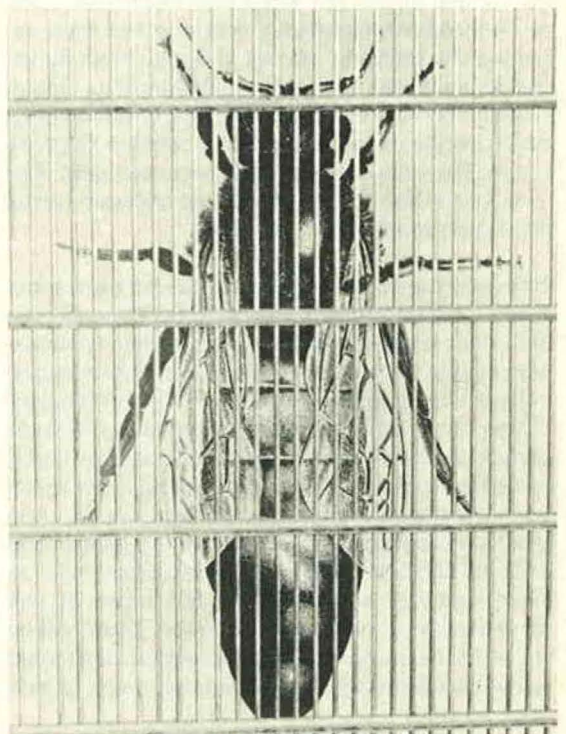
De Roever beschrijft het passage-probleem als volgt: "Het door het chitinepantser onvormbare borststuk van de moer is juist een fractie van een mm groter, zodat zij er zich niet doorheen kan wringen. Hoewel de werksters een achterlijf hebben, dat, met honing gevuld bij de grootste omvang (2e segment van het achterlijf) van 4,22 tot 4,62 mm breed is, kunnen zij het rooster met enige moeite wel passeren, omdat het achterlijf flexibel is en de breedte van de thorax het criterium van 4 mm net niet bereikt".

Welk rooster is het beste ?

Evenals er vele variaties bestaan ten aanzien van het genormaliseerde Simplexraampje, zo geldt dat tot op zekere hoogte ook voor koninginneroosters.

a. De zink-, verzinkte en aluminium rooster vormen daarbij een belangrijke groep. Dat zijn geponste metalen platen met een gladde en een braamzijde.

Om de met nectar beladen bijen tegemoet te komen moeten we er steeds voor zorgen dat de braamzijde naar boven gekeerd ligt. Is dat niet het geval dan is beschadiging van de bij tijdens de passage niet ondenkbaar. Bij het aftasten van zo'n nieuw rooster is het goed voelbaar welke de braamzijde is. Door op die kant een lik rode verf te brengen wordt vergissen bij het plaatsen uitgesloten. Wegschuren of wegvijlen van die braamen is niet verstandig, de doorgangen lopen het risico te groot te worden, terwijl de randen vlijmscherp kunnen worden. De platte roosters worden meestal dwars over de toplatten van de ramen gelegd, ze zijn dan minder kwetsbaar als men ze van de ramen aftrekt. Dat in tegenstelling tot de volgende categorie roosters.

b. De tweede groep roosters wordt gevormd door draadroosters. Hier moeten de bijen een ruimte tussen twee gladde ronde draden passeren, een handeling waarbij beschadiging vrijwel niet kan voorkomen.

Van deze draadroosters bestaan meerdere vari-

anten. Het geheel metalen draadrooster is het meest voorkomende. dit past precies op/in de bovenzijde van de broedkamer. Volgens het normaalblad van de spaarkast (zie tekening Werkboek Bijenhouden) is de ruimte tussen twee kamers 10 mm, zodat er na plaatsing van het 3 mm dikke rooster nog 7 mm als bijenruimte overblijft.

- c. Rest nog een groep kunststofroosters, waarvan allerhande probeersels in omloop zijn. Het enige mij bekende is het kunststof rooster van de Mo-BeeHive, waarmee ik tot dusver geen negatieve ervaringen opdeed.

Andere voor- en nadelen van het rooster

Behalve het hoofddoel van het rooster, als vermeld in de definitie, wordt het rooster ook vaak benut als hulpmiddel bij het zoeken van de koningin. Tien dagen voor een inspectie of andere ingreep kan het rooster worden geplaatst. Na die periode bevindt de moeder zich in die kamer waarin open broed aanwezig is. Verder zijn er nog enkele bedrijfsmethoden, o.a. bij het zwermen, waar gebruik gemaakt wordt van roosters.

Algemene nadelen verbonden aan het gebruik ervan zijn er ook. Evenmin als de moeder kunnen darren het rooster passeren, m.a.w. al de boven het rooster aanwezige (geboren) darren zijn opgesloten fungeren ze slechts als honingconsumenten. Indien ze niet af en toe de gelegenheid krijgen te ontsnappen, dan vinden we ze uiteindelijk als lijken op het rooster terug. Door aan de zijkant van de honingkamer een 5 mm groot ontsnppingsgat te boren kunnen we eventueel opgesloten darren de vrijheid geven.

Het rooster is tenslotte niet alleen een belemmering voor de passage van de bijen doch evenzo voor de ventilatie van de honingkamer. Gedeeltelijk dichtgekitte roosters kunnen het verdampingsproces van de nectar negatief beïnvloeden.

Het reinigen van roosters

Alvorens de roosters te plaatsen moeten ze grondig gereinigd zijn. Dit reinigen is uitgesproken winterwerk, dan is de erop aangebrachte braamraat en propolis bros, zodat verwijdering met een staalborstel een simpele zaak is. Kunnen we echter de winter niet afwachten, dan is een bewerking met de staalborstel na een kort verblijf in de diepvriezer eveneens een goede methode. Ook met behulp van een gasbrander kunnen draadroosters zeer goed gereinigd worden; doe dat overigens niet met de overige roosters; ze kunnen erdoor beschadigd worden.

Belangrijk is dat de bovenzijde van de raampjes goed glad is, m.a.w. gebruik geen raampjes met spleet en bedraad ze horizontaal (zie eerdergenoemd artikel nov. 1986).

Een ideaal exemplaar is dat van Amerikaanse herkomst. Het is gevat in een houten frame, waarbij zowel aan de onder- als bovenzijde een bijenruimte is vrijgehouden.

In tegenstelling tot alle andere roosters wordt dit type vrijwel niet besmeurd met braamraat en propolis; het is ook in ons land verkrijgbaar.

Propolisverzamelaars leggen het rooster soms op het bijenvolk onder de dekplank. De bijen hebben dan de neiging alle oneffenheden te bewerken met propolis, dat vervolgens op zorgvuldige wijze verwijderd en verzameld wordt. 's Winters mag een rooster nimmer op een volk blijven liggen. Het metaal vormt een koubrug waardoor de warmte aan de tros onttrokken kan worden.

Is een rooster wel noodzakelijk?

Allereerst moeten we stellen dat een moederrooster een onnatuurlijk hulpmiddel is, waarmee we onze bijen echt geen plezier doen. De onzekerheid en korte duur van de "honey-flow" in ons dracht- en klimaatgebied maakt echter het gebruik wel noodzakelijk wil men geen broed temidden van de honingramen aantreffen. Bij de professionele imkerij, voornamelijk in subtropische gebieden, wordt geen gebruik gemaakt van roosters. Naarmate de dracht aanhoudt gaat het broednest naar beneden, zodat honingkamers probleemloos kunnen worden geoogst.

In onze klimaatzone wordt ook wel getracht zonder roosters te werken, waarbij men o.a. een grotere ruimte aanhoudt tussen de honingkamer en ramen, bv. 8 in plaats van 10 per kamer. Ook plaatst men de honingkamer wel haaks op de broedkamer, hetgeen remmend op een overstap van de koningin zou werken (o.a. mogelijk bij de Seegeberger Kunststoffbeute). Ook heb ik wel eens gehoord dat men een ronde plastic schijf van maximale grootte op de ramen van de broedkamer legt, hetgeen de moeder zou beletten omhoog te gaan.

Bij de heide-imkerij plaatst men het rooster tot op het moment dat de onderste cellen van de centrale ramen van de honingkamer honing bevatten; dan wordt het obstakel weggenomen en kunnen de bijen onbelemmerd hun gang gaan.

De uitvinding van het moederrooster was eigenlijk een automatisch gevolg van de overgang van de vaste of korfimkerij naar de losse of mobiele bouw in uitneembare ratenkasten, een enorme verbetering in de rendabele bijenteelt.

Imkers die geen roosters bezitten heb ik in ons land nog nimmer aangetroffen. Mochten ze er niettemin toch zijn, dan vormt in ieder geval het rooster voor hen geen belemmering om hierop te reageren.

LANDBEVRUCHTINGS- STATION VOOR DE "NEDERLANDSE" BIJ

De Stichtse koninginneteelt studiegroep heeft tot doel het bevorderen van de kennis en de vaardigheden op het gebied van koninginneteelt. Daarnaast is zij er sterk voorstander van om in Nederland te imkeren met de van nature aanwezige bijen. Wij willen dan ook via selectie op brede basis de kwaliteiten van die bij verder verbeteren. Vandaar dat wij sinds twee jaar een eigen landbevruchtungsstation hebben in Werkhoven Gemeente Bunnik. Doel van dit station is:

- Uitwijkmogelijkheid bieden aan imkers bij wie in de buurt veel 'vreemde' darren vliegen en die liever de bestaande Nederlandse bij houden.
- Door vadervolken en jonge moeren te selekteren uit volken van een grote groep (10) imkers (in totaal meer dan 50 volken) te komen tot een betere bij.

Het station is geopend van eind mei tot eind juni en op dat moment zijn er volgens onze kennis geen darren van een vreemd ras in de buurt. Wel staan er voldoende vadervolken met geselecteerde koninginnen van meerdere imkers.

BELANGSTELLING?

Meedoen kan na opgave bij Henk Vernooij. Tel. 03403-73939 (71304) of Herman Kroes. Tel. 03435-74493.

MOERENBANK

Liefhebbers van zowel onbevruchte als bevruchte moeren van geselecteerd materiaal kunnen die tegen geringe vergoeding verkrijgen bij de fam. Kroes. Tel. 03435-74493.

Wij zoeken contact met groepen imkers die op soortgelijke wijze bezig zijn om, uitgaande van het aanwezige Nederlandse bijenmateriaal, een betere bij te kweken. Bel Henk Vernooij of Herman Kroes.

Een interessante film over het bijenleven

In de pauze van de Algemene Vergadering (28 maart jl.) hebben de aanwezige leden een videofilm bekeken, gemaakt door de heer F. Visser uit Veenendaal. De film "Het Boeiende Bijenleven" laat zien hoe een bij zich ontwikkelt van ei tot haalbij, met alle taken die zij achtereenvolgens verricht. Verder toont de film heel duidelijk de opbouw van een bijennest.

Boekbespreking

MIJN PARADIJS, Ervaringen van een tuinponier. H. Erven. Uitg. De Kleine Aarde
118 pagina's, 15 x 21 cm met register en kleurenfoto's. Prijs f 24,50 of te bestellen door overmaking van f 28,50 inclusief porto op postgiro 52730 van de Kleine Aarde te Boxtel.

Inhoud

Een uit het Duits vertaald boekje dat vertelt over de historie van een stuk gemengd bos nabij Remagen, Dtsl. Dit bos wisten de schrijver en zijn vrouw te her-scheppen tot een paradijs daarbij geleid door principes die de leer van Rudolf Steiner tot achtergrond hebben. Achtereenvolgens zijn een vijftientigtal bladzijden gewijd aan de dieren (kippen, mieren, vogels, wormen, oorwormen en egels). Vervolgens worden experimenten met kruidengieren en met lavameel beschreven. Tenslotte wordt in een 50-tal bladzijden ingegaan op de verschillende kulturen fruit, heuvelbedden, mengkulturen, groenbemesting.

Bespreking

Het boekje in de serie "Eigenwijs leven" spreekt aan vanwege het feit dat het gaat om "mensen, die het inzicht, de moed en de gekte hebben om nieuwe wegen in te slaan". Het is altijd interessant om mensen zo bezig te zien en imkers hebben daar vaak ook een tik van mee gekregen. Toch is de worsteling met de natuur die de auteur beschrijft, vaak pathetisch en zeg ik om de haverklap: "nou en..?" of ook wel: "flauwe kull!". Bijvoorbeeld: als de woelmuizen te erg worden moet er naar de muizeval gegrepen worden. Toch is het mengsel van Dichtung en Wahrheit aardig om te lezen, al is het alleen maar om het een van het ander te kunnen onderscheiden.

In de gelederen van de mij sympathieke beweging van de Kleine Aarde gaat het daar ook steeds om, maar intussen lees ik dat de windmolen-industrie het in deze harde technocratische wereld vermoedelijk niet lang meer zal maken...

Er wordt in 't boekje slechts terloops verwezen naar de bijen. Een koopaanbeveling wil ik niet geven. Dat hangt teveel samen met de persoonlijke gesteldheid tegenover de beschreven materie. J.W.

Het is een goede instructiefilm en kan in het verband van een imkersvereniging uitstekend als zodanig dienst doen. Ook is de videofilm geschikt om als zodanig voor belangstellenden getoond te worden.

Duur van de film: 35 minuten. De film is op videoband (systeem VHS en bij voldoende belangstelling ook op andere systemen) te bestellen bij het secretariaat.

Prijs per band ten hoogste f 160,- (bij grotere belangstelling kan de prijs wat lager komen te liggen).

POSTBUS 1309
1500 AH ZAANDAM

075
31 02 31

1502 BA ZAANDAM
NMB 69 02 56 566
GIRO BANK 17410

JAN SLIBRANDS
STEEG 2012

S T I C H T I N G

HOLLANDIA
THEATERGROEP

Opmerkenswaardige première in Hoofddorp

De redactie kent niet de geest die uit de voorstelling van het hieronder aangekondigde toneelstuk spreekt en doet geen aanbevelingen. Wel prikkelt de ontvangen aankondiging van een door de Theatergroep Hollandia in Hoofddorp in opvoering gebracht stuk de nieuwsgierigheid. Het toneelstuk heet GUST en het is de eigennaam van een (Duits)imker. Dit onderwerp spreekt ons aan ook al vanwege de bijzonder lokale nl. een plantenkas. Verder weten we dat voor de imker-attributen medewerking is verleend door collega-imkers van vlees en bloed. Een recensie, indien aanwezig, kan ons weinig helpen, maar gezegd wordt dat het Duitse theatertijdschrift THEATER HEUTE, het stuk heeft uitgeroepen tot het beste toneelstuk van 1985. Vandaar het hieronder volgende persbericht.

Persbericht

Vanaf 27 april speelt Theatergroep Hollandia in het kassencomplex Kruisweg/Bornholm te Hoofddorp de eerste serie Nederlandse opvoeringen van GUST, een toneelstuk van Herbert Achternbusch.

21.15 uur. De voorstelling begint. De oude imker Gust is nu 87 jaar en vertelt zijn levensverhaal. Langzaam treedt de duisternis in. Tussen landbouwgrond, bomen, bloemen, planten en bijenkasten, vertelt hij over zijn geliefde bijen, over de dorsma-

chines waarmee hij werkte op het land, over twee wereldoorlogen, over het hier, over zijn eerste vrouw Mare, die zoveel harder kon werken dan de stervende Lies. De situatie is vreselijk, soms ook vreselijk komiek.

Maar voor Gust allereerst vanzelfsprekend. Voor hem en voor zijn bijen vormen leven en dood een natuurlijke cyclus. Het is donker geworden. Morgen komt de zon weer op...

Het werk van de schrijver Achternbusch is omstreken. Het is vele malen bekroond en even vaak bedreigd door strafmaatregelen en censuur. Hij vertelt zonder mooischrijverij, heel direct, zonder omwegen en gebruikt vooral gebeurtenissen uit zijn eigen leven. Achternbusch' belangrijkste drijfveer is een verlangen naar vrijheid en geluk in het besef dat deze in de realiteit alleen optreden in de vorm van wensbeelden.

Er zijn voorstellingen vanaf 27 april t/m 30 mei 1987, maar niet op 30/4 en zondag en maandag in mei) Aanvang 21.15 uur.

Reserveren: Theatergroep Hollandia 075-310231, Theater 'Het Oude Raadhuis' te Hoofddorp 02503-37575, VVV-Aalsmeer, VVV-Amstelveen.

Het efficiënt werken van de honingbij

Voorals een imker in gesprek komt met een niet-ingewijde wordt er aan de hand van vele voorbeelden duidelijk gemaakt hoe economisch en efficiënt het werk van de bijenkolonie wordt verricht.

Gedurende het gehele bloeiseizoen zijn er dagelijks vele tientallen speurbijen op de vleugels op zoek naar nieuwe en veelbelovende drachtbronnen, zelfs als het keurkorps van vliegbijen druk doende is de oogst van het jaar binnen te halen.

Van uur tot uur wordt de verzamelde informatie via de door Karl von Frisch ontrafelde bijendans doorgegeven. Het enthousiasme van de dans wordt beïnvloed door de afstand tot de drachtbron, het suikergehalte van de nectar en natuurlijk de hoeveelheid drachtplanten. De haalbijen geven de nectar reeds onder in de bijenwoning aan de huisbijen over waarbij tijdens deze voedseluitwisseling de haalbij weer informatie krijgt over de dan bestaande behoeften in het bijenvolk.

Tijdens het indampen van de nectar, dat vooral in de avond en nacht plaats vindt, wordt door duizenden bijen een minuscule druppeltje nectar vanuit de honingmaag op de uitgewaaierte tong geperst. Er vindt oppervlaktevergroting plaats en door intensief waaieren van nog eens duizenden bijen – of zijn het wellicht dezelfde bijen? – komt een luchtstroom op gang en vindt er een waterdamptransport plaats van de nectar druppel op de tong naar de langsstrijkende lucht, die naar buiten wordt afgevoerd.

Welaan alles is gericht op efficiënt werken.

Vorige maand kwam ter sprake dat de bijen tijdens een dracht actief nectar blijven verzamelen als we er maar voor zorgen dat tijdig lege honingkamers worden bijgeplaatst. Reeds ver voor het tijdstip dat deze regel door de wetenschapsmensen was vastgesteld, wist de gewone imker uit de praktijk, mensen zoals u en ik, dat volken met een goed gevulde honingkamer, lui werden als er niets aan werd gedaan.

Onlangs bracht Steve Taber, een gevierde rubriekschrijver in de *American Bee Journal*, dit onderwerp in zijn maandelijkse bijdrage ter sprake en reageerde met de opmerking: "kom nou, zullen de bijen efficiënter gaan werken als wij imkers er honingruimte bij plaatsen?"

Ik denk dat Steve met zijn opmerking in zoverre gelijk heeft dat een bijenvolk niet efficiënter gaat werken door een bepaalde handeling van de imker. Het woord "efficiënt" lijkt me volkomen misplaatst.

Maar toch is een aanhoudend actief haalgedrag waargenomen na het tijdig bijplaatsen van honingopslagruimte.

Wellicht zijn er meerdere oplossingen te bedenken voor deze ogenschijnlijke tegenstelling, maar ik denk er als volgt over.

Gaan we uit van een bijenvolk dat in de vrije natuur een nest heeft gebouwd en met voldoende voedselvoorraad uit de winter komt. (Dat is in deze tijd in deze moderne wereld ondenkbaar, maar in het verre

VAN IMKER

verleden waren het alleen de volken met voldoende voorraad die een winter of andere ongunstige situatie konden overleven).

In het voorjaar verlengen de bijen hun raten en krijgt de koningin meer ruimte om eitjes af te zetten. Het voedsel dat nodig is om de larven te voeden is boven het broednest beschikbaar en dagelijks wordt vers voedsel verzameld. Tijdens slecht weer of een drachtarme periode zal de beschikbare voedselvoorraad snel slinken en boven het broednest ontstaan er lege cellen.

De lege cellen vormen voor de bijen het signaal, of beter het alarmsignaal, dat naar mensenmaatstaven vertaald kan worden met het woord "armoede". Als reactie op deze situatie zal alles op alles gezet worden om de lege cellen boven het broednest weer gevuld te krijgen. In deze beschouwing betekenen lege cellen boven het broednest **ALARM/STRESS**.

Wellicht is deze situatie ook verantwoordelijk voor de snelle ontwikkeling van zwermen en vergeet ook niet het fanatiek haalgedrag van de zogenaamde moergoede afleggers ten opzichte van de hoofdvolk die vaak een lusteloze indruk maken.

Terecht reageert Steve op deze benadering met de opmerking "misschien heb je gelijk, maar ik denk dat er nog veel onderzoek moet worden verricht".

Om de gang tijdens een dracht er in te houden en, niet minder belangrijk, om de zwermneiging tegen te gaan, raad ik een ieder aan om reeds tijdens de dracht volle raten honing af te nemen en te vervangen door lege.

Koninginneteelt systeem A

Rond de zwermtijd doen we allemaal iets aan koninginneteelt. De meest eenvoudige aanpak zonder enige selectie wordt verkregen door de bijenvolken op zwermhoogte te laten komen en dan in te grijpen door het maken van een aflegger of rustig de voorzwerm af te wachten. Daarvoor moet dan wel de tijd aanwezig zijn om het afkomen van de zwerm te signaleren. Het is onbetwist de meest natuurlijke benadering.

Maar meestal is de tijd niet aanwezig om de volken een aantal dagen rond het zwermgebeuren te observeren en bovendien moet er rekening worden gehouden met de burens en de buurt.

Systeem B

Daarvoor splitsen de imkers hun volken op een moment dat er nog geen doppen aanwezig zijn. Als voorbeeld door de koningin in de onderbak onder het moerrooster te brengen met één raat broed, boven het rooster eerst de honingkamer en bovenop de bak met het resterende broed. Voor controle op moercellen zijn alle raten met broed in de onderbak afgeschud.

Uiteraard trekken nu de voederbijen uit de onderbak massaal door het rooster naar het broed in de bovenbak. Twee of drie dagen later leggen we onder de bovenbak een scheidingsplank met eigen vlieg-gat. Het bestaat uit een gaasoppervlak volkomen afgesloten door een plankje zodat geen contact of voedseloverdracht c.q. feromoonoverdracht tussen de bijen van onder en bovenvolk mogelijk is. De vliegbijen die zich nog in de bovenbak bevinden verlaten deze bak via de vliegopening en keren via de vertrouwde vliegspleet in het ondervolk terug. Het bovenvolk vliegt kaal en op het open broed, bestaande uit driedaagse eitjes en larfjes van één, twee, drie en meerdere dagen oud, worden koninginncellen opgetrokken. Uiteraard is de eerstgeborene koningin voortgekomen uit een meerdere-dagen-oud larfje en dat betekent helaas een slecht uitgangspunt.

Deze koningin is in haar larvestadium aanvankelijk gevoed als werkbij. In de fase "moerloos" is ze als nog overgeschakeld op de eindbestemming KONINGIN en kreeg de larve nog even voedsel van betere samenstelling. Er is inderdaad een koningin geboren maar in feite is het een ondervoede koningin met onderontwikkelde eierstokken, kleiner van postuur en lichter in gewicht. Onderzoek in onder andere Canada, heeft overduidelijk aangetoond dat dergelijke koninginnen in het bijenvolk geen lang leven beschoren zijn en vrij snel door stille moerwisseling uit de volken verdwijnen.

Om toch nog iets aan selectie te doen wordt bij een volk dat er positief uitspringt een aantal dagen eerder de splitsing toegepast. Van een dergelijk uitverkoren volk heeft men dan enkele dagen eerder de beschikking over gesloten moerdoppen die dan over de andere volken kunnen worden verdeeld.

Alle kreten over selectie ten spijt blijft het echter werken met minderwaardige koninginnen, hetgeen tot teleurstelling moet leiden.

Systeem C

Als u er nu nog eens het schema koninginneteelt van vorige maand bijpakt zult u snel zien dat de daar geschetste aanpak goed doordacht is.

Ook hier wordt het broed in de bovenbak gebracht. Drie dagen later wordt er echter GEEN scheidingsplank geplaatst, maar er wordt rustig gewacht tot al het broed gesloten is, hetgeen na de achtste dag het geval zal zijn. Dan komt in de bovenbak een raat open broed bestaande uit eitjes en ééndaagse larfjes. Daartoe is drie dagen eerder een kunststraat in de onderbak gehangen. Vervolgens wordt de bovenbak gescheiden van de onderbak met koningin. De heer Vunderink doet dit door de onderbak met koningin 24 uur een andere standplaats te geven. In de moerloze bovenbak worden nu doppen aangezet op het ene raam open broed. Let wel dat raam bevat

uitsluitend eitjes en ééndaagse larfjes. Deze larfjes krijgen dus vanaf het moment dat ze uit het eitje worden geboren een koninklijke behandeling met koninklijk voedsel. Ik leg er bewust een beetje de nadruk op om de verschillen wat aan te scherpen. Heeft een goede verstaander niet een half woord nodig?

Na 24 of 48 uur wordt de onderbak weer onder de honingkamer en bovenbak met doppen gezet. Bij deze hereniging behoeven geen voorzorgsmaatregelen te worden genomen omdat beide volksdelen nog dezelfde nestgeur bezitten.

Minder werk en hetzelfde einddoel kan worden bereikt als tijdens het inhangen van de raat open broed in de bovenbak tegelijk de scheidingsplank/separator/Snelgrove-bord (gaasopening afgedekt door een goed passend plakje is HEEL BELANGRIJK), wordt geplaatst.

Het bovenvolk verliest alle vliegbijen en er komt dus geen vers stuifmeel of verse nectar binnen hetgeen als een nadeel kan worden gezien tijdens het aanzetten van doppen. Toch is dat weerlegd. In de bovenbak is namelijk ruim voldoende stuifmeel aanwezig en wat belangrijker is: er zijn massaal goed doorvoede jonge bijen beschikbaar die de koninginnelarven gaan voorzien van het enig juiste voedsel "koninginnepap".

Verdeel een aantal van deze High-Fi koninginnen over koninginnekastjes als reserve en dan mag de imker inderdaad stellen al het mogelijke te hebben gedaan om betrouwbare koninginnen te telen.

Het blijft een spannend gebeuren met enorme volddoening als enkele weken later zich een prachtig broednest heeft gevormd.

TENTOONSTELLING

IN DOKKUM:

"Van Bloem tot Honing"

In het Natuurmuseum te Dokkum wordt van 2 mei tot aan de laatste dag in oktober een expositie gehouden over een voor imkers en niet-imkers belangrijke thema: "Van Bloem tot Honing".

Demonstraties en andere wetenswaardigheden

De opening is op 2 mei om 10.00 uur. Dat is tegelijk de dag van het Nationaal Museum Weekend, een weekend waarin iedereen het Museum en de tentoonstelling gratis van 10.00 tot 17.00 uur kan bezoeken, 's zondags van 14.00 tot 17.00 uur. Er zijn gedurende dat weekend maar ook op gezette tijden gedurende de tentoonstelling demonstraties korfvlechten en honingslingeren. De normale toegangsprijs is f 2,00, kinderen de helft en 65-plussers driekwart ofwel f 1,50. Houders van een museumkaart betalen geen verdere toegang. Informatie: dhr. J. de Vries, tel. 05190/7318, privé 05198/1733.

BIJENPLANT IN BEELD

Arjen Neve

donkere ooievaarsbek

De bloemen van de Donkere Ooievaarsbek worden druk door bijen bezocht. Zelfs is er nog bijenbezoek waar te nemen wanneer de bloemen zijn uitgebloeid en de kroonbladen zijn afgevallen. Er moet ook na de bloei nog wat te halen zijn.

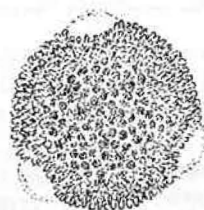
Stinzenplant

Op vele buitenplaatsen in ons land komen planten voor die daarbuiten niet in het wild voorkomen. Ze zijn daar lange tijd geleden aangeplant en worden stinzenplanten genoemd. De benaming is afgeleid van het Friese woord stins, een versterkte woning. Vroeger werd dit type woning gebouwd in de vorm van een soort woontoren, meestal met drie verdiepingen. Van de stinzen is weinig meer over. De enige volledig bewaarde stins is de Schierstins in Veenwouden.

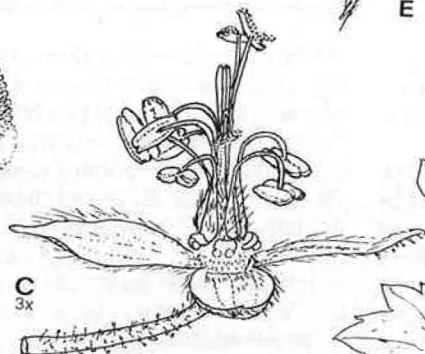
Het bodem milieu van deze buitenplaatsen stemt in vele opzichten overeen met dat van de oorspronkelijke groeiplaats van de stinzenplant. De Donkere Ooievaarsbek is een stinzenplant, die voornamelijk te vinden is op de buitenplaatsen van de Vechtstreek. Van oorsprong is de plant afkomstig uit het berggebied van Midden- en Zuid-Europa. Daar is ook de groeiplaats geweest van het getekende exemplaar.

Purper

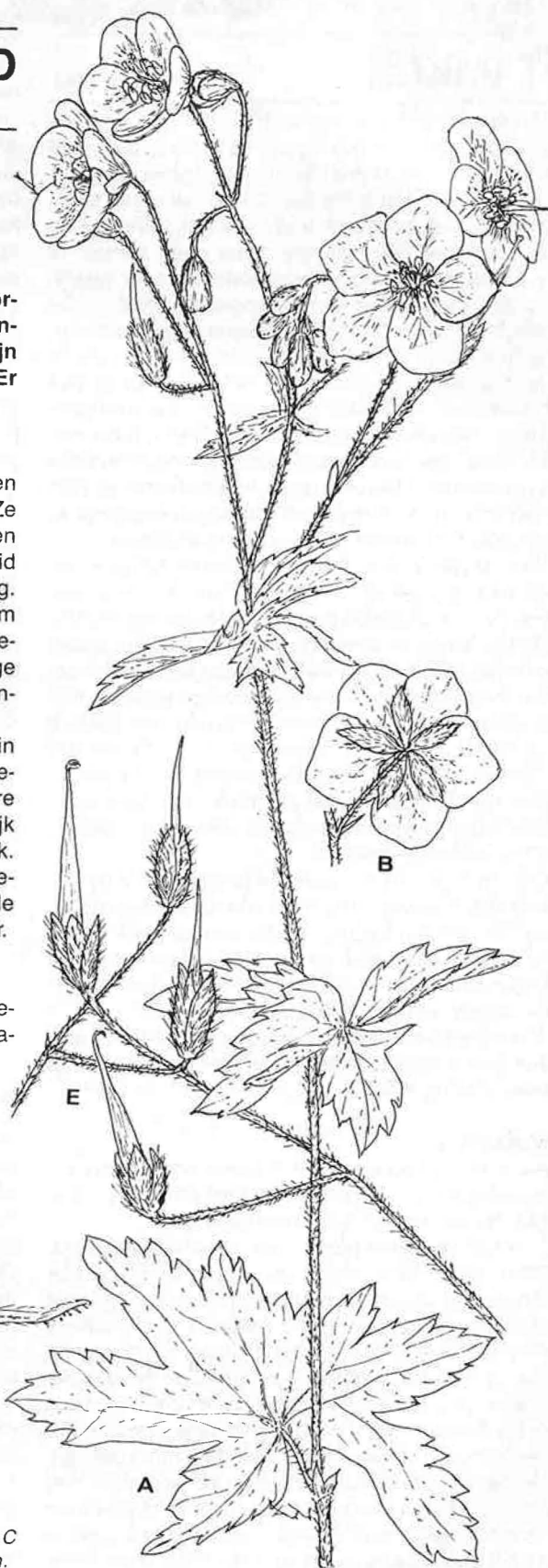
De Donkere Ooievaarsbek heeft rechtopstaande behaarde en bebladerde bloemstengels. De wortelbla-

D
300x

C
3x

Donkere Ooievaarsbek (*Geranium phaeum* L.)

A bloemstengel met bloeiwijze; B onderzijde bloem; C stamper en meeldraden; D stuifmeelkorrel; E vruchten.

den staan in een rozet en verdrogen spoedig tijdens de bloeiperiode. Meestal staan twee bloemen bij elkaar aan de bloemstengel.

Karakteristiek voor de bloeiwijze is de vlakke, soms iets teruggeslagen bloemkroon. De kroonbladen hebben, afhankelijk van de variëteit, een purperen of lila kleur. Purper komt weinig voor in het plantenrijk. Er zijn vijf kelkbladen, waartussen de, eveneens vijf, kroonbladen staan. De meeldraden staan in twee kransen van vijf. Tussen de buitenste meeldraden is duidelijk het nectarium te zien. Het wordt gevormd door kleine groene knobbelletjes, die wel voor omgevormde kroonbladen worden aangezien. Tijdens de bloei komt er veel in beweging. Bij het opengaan van de bloem gaan eerst de meeldraden van de middelste krans omhoog en komt het stuifmeel vrij. Daarna volgen de buitenste. De stamper wordt tijdens de bloei langer en wanneer de vijf stempels uiteenbuigen zijn de meeldraden alle weer naar buiten gebogen en is er van de helmhokjes niets meer over.

Postflorale nectariën

De bloei van een enkele bloem is maar van korte duur. Na twee à drie dagen vallen de kroonbladen al af.

Toch kunnen bijen van mei tot september genieten van het aanbod van nectar en stuifmeel omdat zich steeds nieuwe bloemknoppen ontwikkelen. Daar-

bij komt nog dat ook na de bloei (post floraal), als de kroonbladen zijn afgevallen, de nectariën nog in werking blijven. Voor de oriëntatie zullen de bijen in dat stadium wellicht van de nog aanwezige geur gebruik moeten maken.

Mozaiek

De Donkere Ooievaarsbek heeft evenals andere soorten van het geslacht *Geranium* grote stuifmeelkorrels. Door de structuur van de buitenste korrelwand geven diverse microscoopinstellingen bij een 1000-voudige vergroting een wisselend mozaiekvormig beeld te zien.

Wegspringende zaden

Als de vrucht zich vormt, buigen de bloemstelen van twee bij elkaar staande bloemen uiteen, de ene meer dan de andere. De vrucht richt zich omhoog. Als zaden rijp zijn, springt de vrucht met vijf kleppen open en worden de zaden samen met de kleppen weggeslingerd.

Boek

Voor wie geïnteresseerd is in stinzenplanten is er het boek "Stinzenplanten" van Piet Bakker (tekst) en Evert Boeve (foto's). Een prachtige uitgave van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland.

UIT DE BIJENTUIN

Het lijkt wel of de winters ieder jaar kouder worden en vooral ook langer gaan duren. Hadden we vorig jaar eind februari nog een elfstedentocht, dit jaar is het tot praktisch eind maart (te) koud gebleven. En dat was te merken aan de vroege voorjaarsbloeiers en ook aan de bijen. Als het zo af en toe een dagje lekker weer was, dan zag je de bolgewasjes bijna uit de grond schieten en dan kwamen de bijen massaal tevoorschijn.

Het gevolg van de lange kou was dat de hazelaars en de sneeuwkllokjes, die als drachtplant voornamelijk vanwege de zeer vroege bloei – vóór de krokus en de wilg – van betekenis zijn, nu veel later bloeiden en daardoor ook nauwelijks bij onze bijen in trek waren. Waar wel massaal op werd gevlogen en gehaald waren de winterheide en in maart ook de krokussen. Naast deze vroege stuifmeelvoorziening was het voor de bijen ook zaak om water te halen. En dat was tevens een probleem, want de grond bleef veel te koud. De warmste plaatsen waar ze water konden vinden was op de komposthoop, op de bladeren en bloemen van de planten en op de buitenkant van de Mo-bee-hives. En zo heeft deze nieuwe kast twee waterfuncties: de bewoonsters hoeven er zelf niet uit voor hun watervoorziening, en bijen uit andere wo-

ningen kunnen hier de warmgeworden dauwdruppels opzuigen.

Op nog een andere plaats vonden onze bijen een zeer belangrijke warmwaterbron, nl. bij het tuincentrum aan de overkant van het Bijenhuis. In de laatste week van maart werd het na weer zo'n koude periode op een goede middag ineens lekker warm. Binnen een kwartier leek het wel zwermtijd zo druk was het bij de kasten. De nijvere waterhaalsters hadden toen snel ontdekt, dat onder de overkapping van het tuincentrum veel warm vocht te halen was. En niet veel later volgde een telefoontje, dat de bezoekers last hadden van de bezoeksters. Een mooi verhaal, dat weer eens aangeeft hoe goed de communicatie tussen de bijen verloopt; je zou haast zeggen dat ze het ook aan hun burens doorgeven. Het toont ook aan, dat er nog veel voorlichting nodig is naar niet-imkers om de angst voor die stekende insecten weg te nemen.

Het voorjaar is toch echt begonnen en dat zie je aan de bloeiende kornoelje, klein hoefblad en sterhyacinth. De eerste tulpen, blauwe druifjes en speenkruid staan in knop en de wilgen zullen nu ook wel snel gaan bloeien.

J. v.d. Ham.

Bijenvolken voor gewasbestuiving op land en tuinbouwbedrijven

B. voor den Dag

Nu het bestuivingsproces deze maand volop in ieder's aandacht is lijkt het een geschikt moment om terug te zien naar een stuk statistiek dat de redactie vorig jaar vanuit het ministerie van Landbouw en Visserij kreeg en waaruit voor de imkerij conclusies te trekken te zijn. Een "droog" stuk, maar interessant voor wie er oren en ogen voor heeft. red.

Bij de landbouwtelling 1985 werden enkele vragen opgenomen betreffende het gebruik van bijenvolken voor gewasbestuiving. Bij deze vragen ging het er dus niet om de bijenteelt als een landbouwactiviteit in de zin van de productie van honing te inventariseren, maar om over informatie in verband met de bestuiving van gewassen te beschikken.

De vragen waren: hoeveel bijenvolken in eigendom, respectievelijk van anderen gebruikt u in 1985 voor gewasbestuiving en hoeveel volken komt u tekort.

Eerdere tellingen naar het aantal bijenvolken op land- en tuinbouwbedrijven werden gehouden tijdens de Landbouwtelling in 1938, 1940, 1946, 1950 en 1976. De uitkomsten van 1940 zijn helaas niet te achterhalen. De vraagstelling in 1976 was identiek aan die in 1985. In genoemde onderzoeken voor 1976 werd alleen de vraag naar het aantal op de land- en tuinbouwbedrijven aanwezige bijenvolken gesteld. De spreiding van de bedrijven met gebruik van bijenvolken voor gewasbestuiving in 1985 is weergegeven in de op p. 150 gegeven kaart van Nederland, waarin iedere stip een bedrijf voorstelt waarin tenminste een bijenvolk wordt ingezet.

Aantal bijenvolken op land- en tuinbouwbedrijven (tabel 1)

Het aantal bijenvolken voor gewasbestuiving, dat op land en tuinbouwbedrijven geteld werd in de jaren

Tabel 1 Aantal bijenvolken op land- en tuinbouwbedrijven.

	1938		1946		1950		1976		1985	
NEDERLAND	136.114	100,0	166.492	100,0	62.375	100,0	20.262	100,0	25.463	100,0
Groningen	7.649	5,6	8.182	4,9	2.973	4,8	675	3,3	1.122	4,4
Friesland	6.038	4,4	10.100	6,1	3.085	4,9	386	1,9	134	0,5
Drenthe	17.798	13,1	19.036	11,4	5.984	9,6	55	0,3	34	0,2
Overijssel	15.259	11,2	21.562	12,9	7.467	12,0	67	0,3	83	0,3
Gelderland	29.164	21,4	32.251	19,4	14.977	24,0	4.157	20,5	5.281	20,8
Utrecht	5.241	3,9	5.428	3,3	2.061	3,3	1.064	5,3	1.730	6,8
Noord-Holland	5.159	3,8	6.727	4,0	1.370	2,2	1.364	6,7	1.272	5,0
Zuid-Holland	3.554	2,6	5.618	3,4	1.466	2,3	1.046	5,2	874	3,4
Zeeland	3.085	2,3	3.615	2,2	1.779	2,9	835	4,1	1.755	6,9
Noord-Brabant	23.010	16,9	34.836	20,9	12.083	19,4	1.436	7,1	2.222	8,7
Limburg	20.157	14,8	19.137	11,5	9.130	14,6	3.420	16,9	2.246	8,8
Flevoland							5.757	28,4	8.710	34,2

Tabel 2 Ontwikkeling van enkele land- en tuinbouwgewassen (ha) in Nederland.

	1938	1946	1950	1976	1985
Gerst	43.243	62.116	69.235	61.359	38.837
Rogge	245.884	225.114	175.190	21.226	4.571
Veldbonen	11.212	10.780	5.057	31	2.278
Koolzaad	2.383	4.074	31.721	12.339	10.120
Karwij	4.111	1.179	2.700	2.044	2.198
Blauwmaanzaad	2.175	6.540	3.520	4.215	723
Lucerne	2.624	10.493	10.557	2.798	3.095
Klaver	18.117	22.375	13.705	31	13
Snijmaïs	538	—	151	88.662	177.026
Korrelmaïs	887	3.765	4.423	931	437
Pit- en steenvruchten	47.473	55.795	65.904	30.337	22.786
Klein fruit	4.054	4.083	4.990	640	537
Bloembollen en -knollen	7.270	6.402	6.509	12.743	15.055

rond de tweede wereldoorlog, lag ver boven de honderduizend. In 1946 bleek, dat het aantal volken ten opzichte van 1938 fors was toegenomen (+22%). Bij de telling van 1950 werd een zeer sterke afname van ruim 100.000 volken waargenomen. Uit de telling van 1976 bleek ten opzichte van 1950 opnieuw een forse daling (-68%). In 1985 blijkt een ommekeer. Op land- en tuinbouwbedrijven waren 25.463 bijenvolken voor gewasbestuiving geteld; een toename van ruim 5000 volken (+26%) vergeleken met 1976.

Ontwikkeling van enkele land- en tuinbouwgewassen (tabel2)

Tabel 2 geeft een indruk van de oppervlakte van enkele land- en tuinbouwgewassen in de periode 1938 - 1985. De verzamelde gewassen worden in de "Drachtplantengids voor de bijenteelt" van de hand van L.G.M. Hensels genoemd als gewassen die een belangrijke rol kunnen spelen in de bijenteelt (als dracht of als hulpdrachtplant).

Aantal bedrijven - aantal volken per bedrijf (tabel 3)

Van het totaal aantal bedrijven met cultuurgrond in land- en tuinbouw maakt slechts een klein gedeelte

Tabel 3 Aantal bedrijven met bijenvolken en het gemiddeld aantal bijenvolken per bedrijf.

	Aantal bedrijven		Aantal volken per bedrijf	
	1976	1985	1976	1985
NEDERLAND	2.692	2.750	8	9
Groningen	56	120	12	9
Friesland	32	16	12	8
Drenthe	6	5	9	7
Overijssel	14	9	5	9
Gelderland	746	782	6	7
Utrecht	111	225	10	8
Noord-Holland	195	193	7	7
Zuid-Holland	139	177	8	5
Zeeland	148	238	6	7
Noord-Brabant	296	346	5	6
Limburg	824	465	4	5
Flevoland	125	174	46	50

gebruik van bijenvolken. In 1976 werden 2.692 bedrijven (1,7% van het totaal) en in 1985 2.750 bedrijven (2,1%) geteld.

Tabel 4 Aantal bijenvolken op land- en tuinbouwbedrijven en het aantal hiervan in eigendom en van anderen.

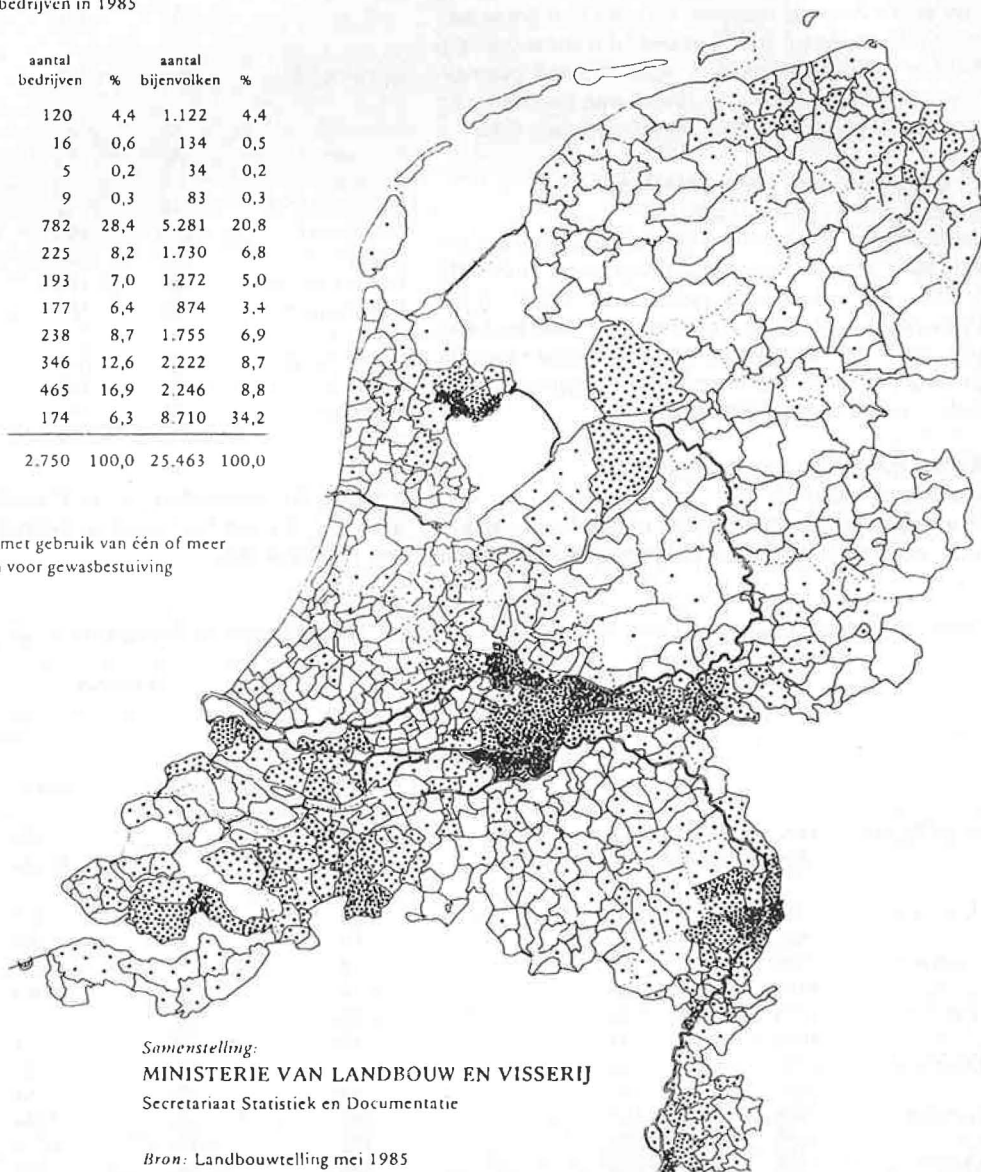
			Aantal bijenvolken (= 100%)			
			Waarvan			
			in eigendom		van anderen	
			absoluut	%	absoluut	%
NEDERLAND	1976	20.262	4.283	21	15.979	79
	1985	25.463	2.919	11	22.544	89
Groningen	1976	675	28	4	647	96
	1985	1.122	56	5	1.066	95
Frieslans	1976	386	18	5	368	95
	1985	134	10	7	124	93
Drenthe	1976	55	55	100	—	—
	1985	34	18	53	16	47
Overijssel	1976	67	47	70	20	30
	1985	83	24	29	59	71
Gelderland	1976	4.157	551	13	3.606	87
	1985	5.281	530	10	4.751	90
Utrecht	1976	1.064	190	18	874	82
	1985	1.730	160	9	1.570	91
Noord-Holland	1976	1.364	489	36	875	64
	1985	1.272	255	20	1.017	80
Zuid-Holland	1976	1.046	367	35	679	65
	1985	874	120	14	754	86
Zeeland	1976	835	354	42	481	58
	1985	1.755	406	23	1.349	77
Noord-Brabant	1976	1.436	677	47	759	53
	1985	2.222	526	24	1.696	76
Limburg	1976	3.420	1.415	41	2.005	59
	1985	2.246	706	31	1.540	69
Flevoland	1976	5.757	92	2	5.665	98
	1985	8.710	108	1	8.602	99

Land- en tuinbouwbedrijven met gebruik van bijenvolken voor gewasbestuiving

spreiding van de bedrijven in 1985

	aantal bedrijven	%	aantal bijenvolken	%
Groningen	120	4,4	1.122	4,4
Friesland	16	0,6	134	0,5
Drenthe	5	0,2	34	0,2
Overijssel	9	0,3	83	0,3
Gelderland	782	28,4	5.281	20,8
Utrecht	225	8,2	1.730	6,8
Noord-Holland	193	7,0	1.272	5,0
Zuid-Holland	177	6,4	874	3,4
Zeealand	238	8,7	1.755	6,9
Noord-Brabant	346	12,6	2.222	8,7
Limburg	465	16,9	2.246	8,8
Flevoland	174	6,3	8.710	34,2
NEDERLAND	2.750	100,0	25.463	100,0

• = één bedrijf met gebruik van één of meer bijenvolken voor gewasbestuiving

Samenstelling:

MINISTERIE VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Secretariaat Statistiek en Documentatie

Bron: Landbouwtelling mei 1985

Meer dan de helft van deze bedrijven zijn gelegen in de provincies Gelderland, Limburg en Noord-Brabant. Per bedrijf waren er in 1985 gemiddeld negen bijenvolken aanwezig en in 1976 acht.

Aantal bijenvolken in eigendom en van anderen (tabel 4)

Het aantal bijenvolken dat eigendom is van boer en tuinder nam sedert 1976 zowel absoluut als relatief af. In 1985 bleek 11% van de volken eigendom te zijn en 89% aan anderen toe te behoren. Het houden van bijen wordt steeds meer overgelaten

aan anderen. In de provincie Drenthe, Limburg en Overijssel zijn relatief veel bijenvolken eigendom van boer en tuinder. In de provincies Flevoland en Groningen zijn vrijwel alle getelde bijenvolken van anderen.

Tekort aan bijenvolken (tabel 5)

Om een vollediger indruk te krijgen over de behoefte aan bijenvolken voor gewasbestuiving werd aan de boeren en tuinders bij de landbouwtellingen in 1976 en 1985 ook gevraagd hoeveel bijenvolken zij tekort kwamen.

Bij een toename van ruim 5000 bijenvolken voor gewasbestuiving op land- en tuinbouwbedrijven in de periode 1976 - 1985, is er nog steeds een vraag naar bijenvolken. Het tekort aan volken daalde wel; van 2264 (11,2%) tot 1,285 volken (4,9%) in 1985.

In de provincie Zeeland is het aantal volken sedert 1976 verdubbeld. Er is daar nog behoefte aan meer bijenvolken, gezien het opgegeven tekort van ruim 300. Ook de bedrijven in de provincie Limburg kunnen nog ca. 300 volken gebruiken.

Tabel 5 Opgegeven tekort aan bijenvolken op de bedrijven.

	1976			1985		
	Aantal aanwezig	Aantal te kort	%	Aantal aanwezig	Aantal te kort	%
NEDERLAND	20.262	2.264	11,2	25.463	1.258	4,9
Groningen	675	169	25,0	1.122	165	14,7
Friesland	386	16	4,1	134	—	—
Drenthe	55	—	—	34	—	—
Overijssel	67	—	—	83	6	7,2
Gelderland	4.157	386	9,3	5.281	159	3,0
Utrecht	1.064	99	9,3	1.730	25	1,4
Noord-Holland	1.364	325	23,8	1.272	61	4,8
Zuid-Holland	1.046	249	23,8	874	102	11,7
Zeeland	835	169	20,2	1.755	322	18,3
Noord-Brabant	1.436	160	11,1	2.222	52	2,3
Limburg	3.420	209	6,1	2.246	287	12,8
Flevoland	5.757	482	8,4	8.710	79	0,9

AUGUSTUS 1987: APIMONDIA

Uit Leiden, waar mevrouw Ewa van de Pavert, de spil van Poolse imkeruitwisselingen woont, kregen we wat nieuws over de huidige stand van zaken rond het Apimondia-congres. Gesteld werd dat er 40 belangstellenden waren voor de uitwisseling met Polen, op de wijze als aangegeven in het februarinum-mer op pagina's 38 en 39. Definitief zijn nu 34 personen opgegeven die van 19 - 26 augustus het congres in Warschau zullen bijwonen op basis van uitwisseling.

Verder is inmiddels bekend dat de Polen het kenne-lijk zo druk hebben dat ze het voorgenomen uitwis-selingsbezoek van april/mei opgeschort hebben tot na het Congres. Daarover zal later meer te melden zijn.

Er is een ware waslijst op onze redaktietafel beland met mogelijkheden voor excursies en/of bezoeken voorafgaand aan of na afloop van het Congres, ter-wijl ook op de mogelijkheden van excursies rondom Warschau tijdens het congres gewezen wordt. Gel-ukkig dat we op mevr. v.d. Pavert mogen vertrouwen om hieruit de meer interessante mogelijkheden te vissen.

Inmiddels worden reistechisch drie groepen con-gresgangers onderscheiden.

De eerste is de uitwisselingsgroep. De tweede zijn de individuen die zullen vliegen, maar langer dan

de Congres-periode in Polen willen verblijven. De derde zijn de individuele eigen vervoerders, die dat ook willen. De laatste twee groepen moeten ver-plicht per persoon per dag 36 DM besteden, de ei-gen vervoerders bovendien 7 dollar voor 10 liter ben-zine of 15 liter diesel.

We weten zeker dat, indien u nog vragen heeft, u die kunt richten aan de familie van de Pavert; hun tele-foon nummer is (na 20.30 uur) 071 -220378.

IMKERSMANIFESTATIE OP ZATERDAG 12 SEPTEMBER TE WAGENINGEN

In het maart- en aprilnummer van het Groentje hebben wij reeds aangekondigd dat op zaterdag 12 september te Wageningen een IMKERSMANIFESTATIE zal worden gehouden.

De Landbouw Universiteit stelt voor de manifestatie zaalruimte beschikbaar in het zgn. Dreijencomplex.

Met leden van de imkers-verenigingen in de regio: Wageningen, Ede, Bennekom, Oosterbeek en Veenendaal heeft de commissie Public Relations van de VBBN het hiernavolgende programma samengesteld. In het juni nummer van ons maandblad zal worden aangegeven hoe en wanneer u zich voor deelname kunt opgeven. Niets zou ons liever zijn dan alle leden van de VBBN eens bij elkaar te zien. Helaas is dat alleen al vanwege de beschikbare ruimte in de vergaderzalen van het Dreijencomplex niet mogelijk en zullen wij de deelnemers in volgorde van aanmelding inschrijven. Zo zal het ook gaan bij de belangstelling voor de lezingen in de ochtend waarbij u een keus kunt maken uit een aantal parallelsessies en de deelname aan de excursies. Wat de deelnemerskosten betreft kunnen we onze belofte gestand doen. Die blijven laag en zullen zeker niet meer bedragen dan f 15,- per persoon, inclusief de lunch. Houdt u de 12e september vrij en leest u vooral goed wat er in juni over de IMKERSMANIFESTATIE wordt gepubliceerd.

PROGRAMMA

- 09.00-09.45 zaal open. Ontvangst van de deelnemers in het Dreijencomplex.
Muziek wordt verzorgd door leerlingen van de muziekschool "de Canterhijn" uit Wageningen.
- 09.45-10.00 deelnemers nemen plaats in de zaal.
- 10.00-10.10 welkomstwoord door drs. Th. Weyman, voorzitter van de voorbereidingscommissie.
- 10.10 officiële opening door de burgemeester van Wageningen, mr. J.D. van Ketwich Verschuur.
- 10.20 welkomstwoord door de Algemeen Voorzitter van de VBBN
drs. P.C. Muntjewerf.
- 10.30-11.40 Voordracht door dr. F.J. Jacobs, werkleider aan de Universiteit van Gent over het onderwerp:
"Bijen en Bomen".
- 11.45 Aankondiging van de te houden parallel-sessies; deelnemers begeven zich naar de andere zalen.
- 12.00-12.45 Parallel-sessies (duur van deze lezing 30 tot 45 minuten).

Inleidingen worden gehouden door:

- drs. J. Beetsma, entomoloog aan de Landbouw Universiteit te Wageningen over het onderwerp:
"Nieuwe resultaten op het gebied van het Varroa onderzoek"
- ir. C.J. Stefels, directeur van het Nationale Park "De Hoge Veluwe" over het onderwerp: "Heidebeheer"
- Prof. P. Zonderwijk over het "beheer van vegetaties gericht op de instandhouding van onze wilde flora".
- dr. R.T. Simon Thomas, over het onderwerp "het leven van de bijenwolf".

12.30-12.45 Aanvang lunch.

12.00-14.30 Pauzeactiviteiten.

Er vinden tal van activiteiten plaats, waarin naast kleine exposities ook demonstraties worden gegeven. Ook in de pauze spelen voor ons de leerlingen van de muziekschool "Canterhijn".

14.00-14.30 Vertrek voor deelname aan excursies

U kunt daarvoor een keuze maken uit:

- bezoek aan het museum voor landbouwwerktuigen te Wageningen.
- bezoek aan 2 plantentuinen: het Arboretum en het Belmonte Arboretum.
- bezoek aan het Bijenhuis.
In Wageningen geweest zonder het Bijenhuis te hebben bezocht? De winkel is open, ook kunt u een bezoek brengen aan de permanente expositie in het Bijenhuis.
- filmvertoning in het Dreijencomplex van de Landbouw Universiteit. De film, die vertoont wordt, gaat over bijen en imkerij; heel bijzonder is dat de film veertig jaar geleden werd gemaakt vanwege het 50-jarig bestaan van de Vereniging.

Wij hebben ons beperkt tot het bieden van een keuze uit bovengenoemde mogelijkheden.

Nieuws van het Internationale Bijenonderzoek Centrum, I.B.R.A.

Velen zullen zich naar ik vermoed het november-nummer van ons Groentje herinneren met op de buitenpagina een foto van het nieuwe hoofdkantoor van I.B.R.A. in Cardiff. In dat nummer werd nogal wat aandacht besteed aan het functioneren van I.B.R.A. en daarbij kwam ook de huidige directeur dr. Margaret Adey als opvolgster van dr. Eva Crane ter sprake. We maakten kennis met haar en hadden vertrouwen dat het het I.B.R.A. wel zou gaan bij de abrupte koerswisseling van een verhuizing waarbij een grote staf van enthousiaste parttimers uit de Londense omgeving het bij de verhuizing naar het, aan de kust van Wales gelegen Cardiff, moest laten afweten. Thans blijkt dat ook de directeur dr. Adey haar privé en zakelijk leven onmogelijk nog in de nogal verre lokatie kan laten functioneren. Vijf maanden na de verhuizing heeft zij meegedeeld het dienstverband te willen beëindigen en zoekt men naar een opvolger m/v voor haar.

Op afstand kunnen we er slechts van hopen dat Brits doorzettingsvermogen de waardevolle organisatie met o.a. de uitgave van Api-acta en het bekende blad Bee-World zal weten te behouden. Ook I.B.R.A. was, naar mijn oordeel grotendeels het slachtoffer van gebrek aan fondsen die in de bezuinigingsrondes van de Britse conservatieve regering de positie onhoudbaar maakten. Internationale imkerssolidariteit of, voor imkers zichtbare E.E.G. samenwerking, wordt nog teveel gehinderd door een imkersmentaliteit die vaak niet verder lijkt te komen dan de actieradius van de bijen op de eigen thuisstand. Misschien doen we er nog eens wat aan...

Maar misschien wilt u de middag vrij nemen om Wageningen en omgeving te verkennen. De aan de oever van de Rijn gelegen plaats, vanouds een vestingstadje, trekt jaarlijks vele toeristen en heeft u op deze dag veel te bieden. Wij wijzen u bijvoorbeeld op de Molenmarkt in het kader van de landelijke Molendag en een wandeling door oud Wageningen. Bij voldoende belangstelling kan er een excursie worden gemaakt onder deskundige leiding.

Uit het Groentje en uit de vele bladen van imkersverenigingen blijkt vaak hoe inventief imkers zijn in het bedenken van bedrijfsmethoden, het vervaardigen van materiaal en gereedschap, enz. Imkers die van mening zijn, dat zij iets kunnen laten zien op de Manifestatie dat voor hun mede-imkers van belang kan zijn, worden verzocht contact op te nemen met het Bijenhuis. Tel. 08370-22422.

Op 8 maart 1987 overleed op 73-jarige leeftijd de heer

J. VAN RIJT

Hij was ruim dertig jaar een trouw en zeer gewaardeerd lid van onze vereniging. Hij kende alle fijne kneepjes van het imkeren en stond zijn mede-leden graag met raad en daad terzijde. Wij zullen hem missen. Zijn vrouw en familie wensen wij veel sterkte toe.

Bestuur en leden van de
imkersvereniging
Den Haag en omstreken.

Op 29 december 1986 overleed ons trouwe lid

LEENDERT PADMOS

op de leeftijd van 77 jaar. Met hem verliest de vereniging een trouw en enthousiast lid. Wij wensen zijn vrouw veel sterkte toe.

Bestuur en leden afd. Voorne-Putten.

Op 4 maart 1987 overleed op de leeftijd van 74 jaar ons lid

J. GROOT

uit Wijdenes. Jan Groot was een man die meer dan 60 jaar met zijn bijen heeft geleefd. Binnen de vereniging was hij door zijn grote kennis een vraagbaak die altijd voor iedereen klaar stond. Hij trad nooit op de voorgrond maar was van grote betekenis voor menig beginnend en gevorderd bijenhouder. De vereniging verliest in hem een niet te vervangen imker.

Bestuur en leden van
Bijenteeltvereniging West-Friesland.

Een volk op een weegschaal

Paul Borkent

Ik weet niet meer hoe ik aan het idee kwam, het plaatsen van een weegschaal onder een volk was geen eigen vinding. Misschien ergens gelezen, in elk geval leek het me best een leuk idee (niet meer dan dat) om het eens te proberen.

Bouwtekening

Van een collega-imker kreeg ik een bouwtekening waarop stond aangegeven op welke simpele manier je een constructie maakt waardoor je via een spiegeltje het gewichtsgetal op de weegschaal kunt aflezen. Ik kocht voor een dikke twee tientjes een personenweegschaal (daar ging de tekening van uit), klungelde wat met balkjes, spiegeltjes en pleister en binnen een half uur was de zaak klaar voor gebruik. Nadat ik de volken ingewinterd had plaatste ik 15 september 1983 een goed volk op de weegschaal. Het was niet mijn beste en niet mijn slechtste volk. Met behulp van de stelschroef stelde ik de weegschaal op 40 kg en noteerde sindsdien elke week het gewicht.

Aanvankelijk was er een gelijkmatige gewichtsafname, zoals uit de grafiek blijkt, de maand december bleef het gewicht op hetzelfde peil (geen broed?) om daarna in steeds sneller tempo te dalen; 15 april was het absolute dieptepunt bereikt: 33 kg. Eigenlijk erg vreemd; ik had 12 kg suiker gevoerd, het volk was sterk uitgedund in deze tijd en was toch maar 7 kg in gewicht afgenomen; dus misschien maar 5 of 6 kg voor gebruikt?

Lentewaarnemingen

Die 15e april was tevens de eerste dag met een temperatuur boven de 17 graden C., dus ik denk dat die dag 3/4 van de Nederlandse imkers achter de bijenkasten stond. Dat was ook op mijn stal het geval. Al mijn 7 volken hadden broed in alle stadia, gelukkig ook mijn weegvolk. Twee weken lang volgden dagen met temperaturen boven 17 graden, de volken herstelden zienderogen van het koude voorjaar. Ze werden 1 mei, inclusief de weegschaal, naar de appels gebracht. Daar kregen ze weer een klap; koud weer, de weegschaal holde terug, pas in de tweede week van het fruit was er enig herstel.

Thuisgekomen werd het weer wel niet veel beter maar het volk werd snel zwaarder. Normaal gesproken had ik nu al een paar keer in de kast gekeken hoe het met de honingvoorraad stond. Maar in plaats daarvan hoefde ik nu alleen maar naar mijn weegschaal te kijken.

Wat de weegschaal nog meer leert

Die weegschaal leerde me nog meer. Ik inspecteerde mijn weegvolk eens op zwermstoffen in een periode dat er elke dag een pond bijgehaald werd. Prompt bleef het gewicht twee dagen op hetzelfde peil.

Hetzelfde heb ik nog een keer in augustus ervaren. Het storen van een volk is dus een dure bezigheid. Eén keer zeven volken inspecteren kost 14 pond honing. Met daarnaast de onrust en de mogelijke Nosema-besmetting die je zo in de hand werkt.

Verbeterde imkerteknik

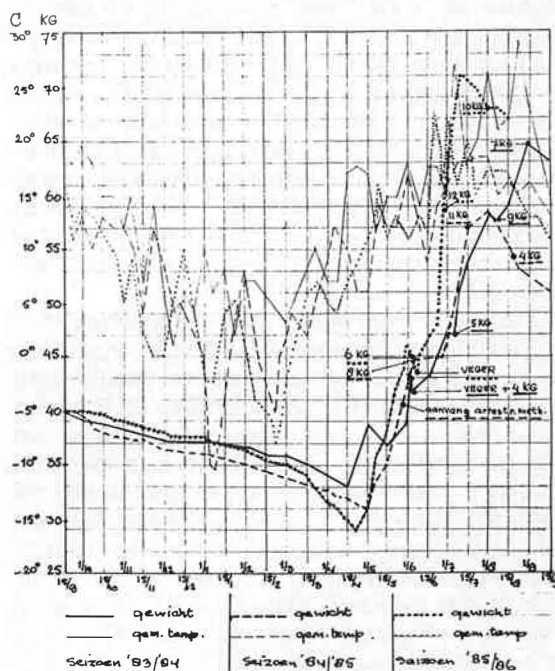
Mijn manier van honing - afname heb ik nu gewijzigd. De eerste honingafname was op 7 juni en dat ging nog op de oude manier: alle bijen rechtstreeks van de HK in de BK afslaan. Het gebruikelijke gevolg was woeste volken en een tot twee dagen gewichtsstilstand.

Sindsdien heb ik nu een bijen uitlaat de avond tevoren tussen HK en BK gebruikt. De volgende ochtend neem ik de HK af, doe de dekplank op het volk en sla dan de nog ongeveer 100 bijtjes die er nog in de HK zitten af in een kieps, die ik later in één keer op het volk terug sla. (In Zweden zag ik eens dat ze de bijtjes vanuit de kieps op een schot afslaan, dat naar de vliegplank leidt; de bijtjes lopen er rustig tegen omhoog, de kast in).

Bij deze manier van honing afnemen blijft het volk volkomen rustig; de volgende dag laat de weegschaal dat duidelijk zien.

Tijdens de lindebloei, die afgelopen jaar drie weken later was dan normaal, was de temperatuur toch nog hoog genoeg om mij per volk gemiddeld driekwart bak honing te leveren, terwijl augustus nog eens bijna zo'n gewicht aan (honingdauw) honing gaf.

Het handige van zo'n weegschaal is dat je precies

kunt zien wanneer een dracht afgelopen is. Op de grafiek is dat bv. te zien op 1 augustus en op 1 september 1984, dus weet je dat je moet gaan slingeren.

Markante feiten

In verband met de lengte zal ik me beperken tot het noemen van markante feiten in de seizoenen 84/85 en 85/86. Beide winters waren veel kouder dan 83/84, doch het gebruik aan suiker is tot half maart ongeveer gelijk. Alleen het voorjaar van 1986 was nog kouder dan de twee voorafgaande voorjaarsperiodes, zodat het er half april '86 beangstigend uit ging zien door een gewichtsafname van 40 kg naar 29 kg. Een volk was dood door Nosema; een ander volk heb ik later op moeten ruimen. Zowel in '85 als in '86 was het honing halen eind juli al gebeurd, terwijl alle vijf voorafgaande jaren van mijn bijenhouderij, de maand augustus nog veel (bijzonder lekkere) honingdauwhoning opleverde. Waarschijnlijk is de droogte in die periode hiervan de oorzaak. Dat laatste geldt ook voor de linde; overal wordt geroepen dat '86 een goed lindejaar was, maar dat gold niet voor de stad Utrecht. Mijn bijen staan midden tussen de lindebomen en mijn weegschaal ging met sprongen omhoog, maar niet van de linde, want, ondanks het warme weer, was er geen bijtje op te zien. Honinganalyse d.m.v. stuifmeelonderzoek, waar ik me een beetje mee bezig houd, leerde dat er in mijn honing maar 2 % lindepollen voorkwamen, terwijl dit 20 - 30% moet zijn wil je het "lindehoning" mogen noemen. Ook de "lindehoning" van collega-imkers in Utrecht gaf hetzelfde beeld te zien.

In 1985 maakte ik geen veger, maar heb in het volk de arrestraammethode, bij wijze van experiment, toegepast. Toen had ik nog geen Varroa.

Tijdens het gebruik van de weegschaal heb ik, bij wijziging van het bakkenbestand, het slingeren van honing e.d., de weegschaal steeds weer op het oude gewicht teruggesteld. Alleen bv. het afnemen van een veger komt zo in de grafiek tot uiting. Voor de temperatuurgrafiek maakte ik gebruik van een bij het KNMI opgevraagde staat van de gemiddelde dag- en nacht-temperaturen over het jaar. Uit deze grafiek is op te maken dat beneden 15 graden C weinig honing gehaald wordt. Boven die temperatuur hebben schommelingen weinig invloed op de honingopbrengst. De honing die ik afnam is in de grafiek in kilogrammen aangegeven.

Conclusies

Ik kan iedere imker het houden van een weegschaalvolk aanbevelen; in de eerste plaats omdat dit ten goede komt aan het volk en daardoor aan je andere volken (minder storen). En verder omdat het een leuke bezigheid is waarbij je zelfs midden in de winter je volk op de voet kunt blijven volgen.

In de grafiek is de temperatuurcurve eigenlijk niet belangrijk; wil je het goed doen dan zouden ook het aantal uren zonneschijn en de luchtvochtigheid vermeld moeten worden.

Het aangeven op een grafiek van het gewichtsverloop – voor elk jaar bijvoorbeeld een andere kleur inkt – is al voldoende om in één oogopslag te zien hoe het met je volk gaat, wanneer je moet gaan slingeren en hoe je volk het doet ten opzichte van vorige jaren.

Paul Borkent;
tel 030-938792.

Tips van het consulentschap mei 1987

1. Kijk bij het nazien van de volken altijd even naar de stuifmeelgordel rond het broednest. Als die niet aanwezig is, dan lijdt het volk vaak gebrek. Andere standplaats zoeken dus.
2. De volken komen in mei tot volle ontwikkeling. Geef de bijen dus voldoende ruimte.
3. Voorkom bij overvloedige dracht het verzuipen van het broed door gebrek aan tijdelijke opslagruimte voor de binnenkomende nektar. Geef de bijen in zo'n geval een honingkamer van uitgebouwde raten onder de broedbak. Let wel! Boven deze EXTRA broedbak moet voldoende ruimte zijn voor een normale volksontwikkeling.
4. Imkers kunnen bij voldoende dracht hun volken goed aan de gang houden door volle honingraten te vervangen door lege.
5. Werk niet met zwakke volkjes. Als een volk begin mei niet meer dan 4 à 5 volle ramen met broed heeft, dan is het te zwak. Verenigen dus.
6. In mei moeten de kunstzwermen worden gemaakt. Door ons grillige klimaat werkt het wekelijks doppen breken niet voldoende zwermverhinderend. Ook het, o zo eenvoudig lijkende, vervangen van de oude moeder door een jonge gaat met meer moeilijkheden gepaard dan u denkt. We maken dus een veger of een vlieger. Dit laatste doen wij als het na het koolzaad thuis goed weer is en de acacia wacht.
7. Vegers op het koolzaad maken is zeer riskant. De dracht loopt ten einde, de volken zijn sterk en er is dus groot gevaar voor roverij op de moederloze volken. Voorkom dat door geen roverij uit te lokken.
8. Maak de vegers sterk. Zet ze als het kan minstens 5 km uit de buurt. Ze vliegen dan nauwelijks af en kunnen nog dezelfde avond gevoerd worden. De kunstraat in de vegers moet nl. in 10 dagen uitgebouwd zijn.
9. Alle vormen van kunstzwermen waarvan de vliegbijen afvliegen moeten goed in de gaten gehouden worden en zonodig gevoerd.
10. Een volk moet te allen tijde beschikken over ten minste twee volle verzegelde raten met voer. Ook na het slingeren van de honing.

BIJENSTAND „DE BIJENKORF”

Sinds 1897

Al 90 jaar het adres van vakkennis en kwaliteit, ten dienste van onze Imkers.

Ruime sortering imkersartikelen en specialiteiten zoals:

Honingkoek en bonbons, honingmede en likeur, honingzeep, bijenwaskaarsen enz.

HONING stuifmeel (pollen) en meubelwas voor wederverkoop.

Ons magazijn is geopend van maandag t/m zaterdag van 08.00 tot 18.00 uur.
In het seizoen tot 21.00 uur.

HOEVELAKENSEWEG 144 - 3784 WK TERSCHUUR
Telefoon 03426 - 1978 of 2167 - postrekening 2622

MEER KWALITEIT, VOOR MINDER GELD

- Bijenteelt-producten
- Imkers-benodigdheden
- Houtbewerking; speciaalopdrachten
- Dienstverl., kurs., advies, etc.

Vraag nu gratis prijslijst en verkoopadressen aan.

Imkerij; onderwijs-proef-bedrijf i.o.

Postbus 2150 / Zuidbuurt 91
(op afspr. en iedere za.)

VLAARDINGEN tel. 010 - 4746685

Landinzicht

TE KOOP

In emmers van ongeveer 14 kg:
bloemenhoning, acacia-, koolzaad-, klaver-,
zonnebloemen- en tijmhoning.
Tegens honingpotten (inhoud 450 en 900 gr)

Bijenstand Florea, Zwaluwstraat 20
8094 AE Hattermerbroek. Tel. 05207-1291
(niet op zondag)

SPEURBIJTJES

Opgave schriftelijk. Tarief: 20 woorden f 7,50, elk woord meer 35 cent; te voldoen bij vooruitbetaling door storting op giro 846801 t.n.v. VBBN Wageningen.

TE KOOP; nog enkele Carnica-volken (bloedlijn Sklenae) in spaarkasten op twee broedkamers.

J. Maraite, Rijksweg 4 a, 6325 PE Berg en Terblijt, Zuid Limburg. Tel. 04406-40309.

TE KOOP: 8 spaarkasten + 5 korven met bijen. Observatiekast 3-raams, 6 moerroosters. Zes plastic voerbakken + imkersoverall, 3-raamsslinger + honingzeef + ontzegelvork. Tel. 08380-23059 (Ede).

TE KOOP: 3 mijtvrije bijenvolken in Simplex kasten wegens beëindiging van de hobby. Prijs totaal f. 400,-.
Tel. 02279-1246 (Westerland).

TE KOOP: Carnicavolkjes op 3 broedkamerramen in eigen bevruchtungsstation lijn 03-Celle. Schier. Te bevragen Carnica kring Ommen n.o.z. p/a B.J. Bremmer: tel. 05291-2402 en G.J. Vulders: tel. 05291-4293.

TE KOOP: 10-raams kasten (Okoumé) 1 br + 2 hk., losse g.bodem, wassmelter, z.g.a.n. Tel. 05220-58535. (Meppel).

TE KOOP aangeboden: perfecte bijenuitrusting, 40 bijenvolken in kast. Voor nadere informatie tel. 08819-71366 (na 18.00 uur) (Elst).

TE KOOP: gebruikte 10-raams en nieuwe 6-raams kasten, modelspaarkast. E.Vahrmeijer, Bakkerstraat 8, Hilversum. Tel. 035-851294.

TE KOOP: compl. imkersgereedschap waaronder 3 spaarkasten. W.Boogaard, F.Kupperstraat 51, 1068 KM Amsterdam. Tel. 020-106034.

TE KOOP: 2 spaarkasten met elk 2 BK met gazenbodem en wasmul lade. Vier-raams observatiekast. Gev. uitgebouwd BK ramen. Tel. 05916-2348 (Sleen).

TE KOOP: een nieuwe en een gebruikte honingslinger. Tel. 05151-1252 (Workum).

TE KOOP wegens omstandigheden een aantal prima bijenvolken in kasten 2 B + H en 1 B + 2 H (normaalmaat). Tel. 05220-54563 (Meppel)

TE KOOP: bevruchte en onbevruchte koninginnen van geselecteerd Nederlands materiaal. Stichtse kon.teelt studiegroep. Tel. 03435-74493.

TE KOOP: 6 produktievolken (excl.kast) met moeren van 1986. Kosten per volk f 200,-. Bijenmaatschap S. Sparenberg, tel. 05709-1215 (Deventer) en J. Moor, tel. 02230-14403 (Den Helder).

TE KOOP AANGEBODEN: Buckfast koninginnen: zwermtraag, zachttaardig en vruchtbaar. Raszuivere K.I.moeren; verder eendags aangebroede moerdoppen met raslarven. Alles nateelt van minstens 1 jaar geteste moeren. H. Dijkema, Oostingslaan 15, 9321 VW Peize. Tel. 05908-32238.

TE KOOP AANGEBODEN: hierbij deel ik u mede dat ik in het bezit ben van de jaargangen 1959 tot 1982 van het maandblad "Bijenteelt". Mocht er iemand interesse hebben in deze jaargangen kan hij/zij dagelijks telefonisch contact met mij opnemen tussen 19.00 - 22.00 uur. G.Spanhoff. Tel. 080-233639 (Nijmegen)

TE KOOP GEVRAAGD: een slinger, spaarkasten en Simplexkasten, zowel 10-raams als 6-raams. Tel. 075-289341 (Wormerveer)

VERZAMELAAR VRAAGT: honingetiketten van imkers, verenigingen of afdelingen. Wil heel graag ruilen. Cock Hoogeduin, Daniel Catterwijkstraat 7, 2282 HK Rijswijk.

Bijenstallen, geheel uit rondhout. In wat voor vorm en grootte u maar wilt. Geplaatst in heel Nederland. Voor informatie: 03434-56472 (Amerongen).

Het Imkersgilde "Jan Swammerdam" te Haarlem zoekt voor zijn maandelijks bijeenkomsten van het volgende seizoen, imkers die een lezing willen houden over enigerlei aspect van de bijenteelt. Secr. A.P. Peterse, Kleverlaan 26 rd., 2023 JG Haarlem. Tel. 023-250347.

Bestel nu CARNICA KONINGINNEN. Afstamming; Lemmer 03. Prijs: f 25,- p.st. Levering per post. Tel. 05146-2386.

TE HUUR: Z.Zweden zomerhuis, 2 boten, fietsen, nostalgisch toilet. Nog vrij: mei + eerste 3 weken juni. Fl. 325,- p.w. incl. Incl.: 05907-3528 of 05160-2765.

TE HUUR: rustig gelegen zomerhuisje bij boerderij/imker in Twente, nabij Ootmarsum, in rustige omgeving. f 250,- per week. Tel. 05417-455 of 332. (Haarle).

VBBN-IMKERSBEURS "DOE HET ZELF"

Deze beurs vindt plaats op zaterdag 9 mei in het Bijenhuis te Wageningen. De beurs begint om 10.00 uur en eindigt om ongeveer 15.00 uur. De toegang is gratis. Wat kunt u er zoal vinden? De plannen zien er als volgt uit.

DE REDACTIECOMMISSIE zal voltallig aanwezig zijn om u te helpen voor het geval u graag zou hebben dat het Groentje er anders uitzag of bv. ergens aandacht aan zou moeten geven waar het (nog) niet gegeven wordt. Zoals bij een blad past heeft u er alle mogelijkheden tot in- en samen-spraak. We hopen dat u vooral contact zal willen hebben met de redactie in verband met een artikel dat u al zo lang hebt willen schrijven. We zullen daarbij trachten u over uw schroom te helpen en zullen u daarbij alle diensten (o.a. van de computer-tekstverwerker) aan bieden. Tenslotte hopen we u de ingewikkelde gang van ruwe kopij naar een door de post bezorgd Groentje te laten zien.

DE COMMISSIE ZIEKTEBESTRIJDING zal u behulpzaam zijn bij o.m. monsteronderzoek aan eigen bijen en onderzoek van uw wasmul. Verder kunt u diverse microscoop-preparaten over Nosema, Acarapis en Amoebe zien. Ook zal belangrijke literatuur ter inzage liggen. Oproep aan deelnemers: vergeet niet verse dode bijen mee te nemen en wasmul om dit zelf te onderzoeken. De commissieleden helpen u daarbij.

DE COMMISSIE KONINGINNETEELT zal zich in hoofdzaak richten op die imkers, die pas begonnen zijn met koninginneteelt en/of op hen die er meer van willen weten. Behalve de "Mini teelt" zal ook informatie gegeven worden over "Serie teelt" en "Massa teelt". Het spreekt vanzelf dat er veel materiaal aanwezig is dat gebruikt wordt bij de koninginneteelt, evenals literatuur.

DE COMMISSIE HONING zal voorlichting geven over het beoordelen van bijenprodukten zoals honing, was, propolis en stuifmeel. Oproep aan deelnemers: neem van bovengenoemde produkten wat mee om dit zelf te beoordelen met

assistentie van o.m. de pas geslaagde honingkeurmeesters.

DE COMMISSIE DRACHTPLANTEN zal de markt pas echt gestalte geven door het organiseren van een ruil-verkoopstand waar vuilboom, wilgenstekken, frambozen, sneeuwbes en zaden van drachtplanten, worden aangeboden. Er zullen dia's te zien zijn van drachtplanten. Voorts een demonstratie en informatie over vermeerdering van drachtplanten en drachtweideverbetering, ook voor een klein lapje tuin. Verder zijn er allerlei praktische tips te geven met betrekking tot het opzetten van plaatselijke en regionale drachtplanten commissies.

DE COMMISSIE ONDERWIJS zal voorlichting geven over het bijenteelt onderwijs in het algemeen; meer speciaal over de organisatie van basis- en vervolgcursussen en speciale cursussen m.b.t. drachtplanten, honing en koninginneteelt. De nieuwe leerplannen zijn aanwezig evenals de adressen van de agrarische scholen waar de cursussen gegeven kunnen worden. Informatie over het examen Praktisch Imker kan eveneens gegeven worden. En wie heeft, in de tegenwoordige tijd, geen behoefte aan informatie?

Verder zal de markt natuurlijk volop gelegenheid geven tot ruilen, kopen van zaden, stekken, struiken en planten (uit uw eigen tuin maar ook uit de drachtplantentuin naast het Bijenhuis). Ruilbeurs van imkerscuriosa, zoals: postzegels, etiketten, munten, speldjes, foto's, literatuur e.d.

Ook de afdeling handel is u natuurlijk graag van dienst en heeft een aantal aantrekkelijke koopjes voor u in petto. Daarvoor willen wij u verwijzen naar de advertentie op de achterpagina.

De voorlichter van het CAD, dhr. Elbers, zal de nieuwe videofilm "Bestuiving" vertonen. Deze film die in hoofdzaak gemaakt is als voorlichtingsfilm voor fruittelers benadrukt de belangrijke rol die bijen spelen bij bestuiving van het fruit.

Het lijkt een "Doe het zelf Dag" te worden die u niet zoudt mogen missen.

Bij verkoop aan huis, in winkel, op markt of braderie:
met **honing en honingprodukten** van „De Rit” hebt U altijd succes! Vraag prijslijst!!

„De Rit”, Retsezijsr. 4, 4011 JP Zoelen. Tel. 03448-1653

Bezoek **Imkerijmuseum „De Zoete Inval”**.
Een ideaal uitstapje voor U, Uw gezin en Uw vereniging! Vraag folder!!

„De Zoete Inval”, Hogestraat 1, 4011 KA Zoelen, Tel. 03448-2249

CURSUS "DRACHTPLANTEN EN DRACHTPLANTENTEELT" IN DE RANDSTAD

Herinnert u zich nog de Nationale Imkersdag 1985 in Naaldwijk, waar het onderwerp "Imkeren in de Randstad" aan de orde was?

In aansluiting hierop is, tezamen met de inleider op die Imkersdag, in overleg met de Middelbare Tuinbouwschool "Huis te Lande" in Rijswijk Z-H een speciale cursus ontwikkeld. Deze cursus "Drachtplanten en drachtplantenteelt" zal de komende herfst van start gaan.

De 40 lessen omvatten zowel theorie- als praktijklessen en worden gegeven in de periode oktober tot juni. In de lessen wordt ingegaan op de levensfuncties van de planten, bestuiving en bevruchting, de eisen, aan drachtplanten te stellen enerzijds en op de honingbij als bestuiver en leverancier van honing anderzijds. Tijdens de praktijklessen wordt het determineren van planten beoefend, en wordt ingegaan op vermeerderingstechnieken. Aandacht wordt geschonken aan de bijenweide in de openbare groenvoorziening en natuurgebieden.

Toelatingseis: basiscursus bijenteelt, doch bij voorkeur ook diploma Gevorderden-cursus Bijenteelt. Cursusduur: 20 lessen van elk 2 uur. Hiervan zijn 13 theorie- en 7 praktijklessen. Cursusgeld: f 150,-
Aanmelding: Middelbare Tuinbouwschool "Huis te Lande" van Vredenburgweg 154, 2283 TG Rijswijk.

Nadere informatie: ing. W.R. Oudshoorn, cursuscoördinator. Tel. 070-904016.
Tijdstip aanmelding: zo spoedig mogelijk, uiterlijk 1 september 1987.

BIJENSTAND Fa. H.T. VAN DAM & ZN., JUBBEGA (Fr.), ☎ 05165 - 13 82

kan U alles leveren voor de moderne bijenteelt.

Kunstraat, bijenwoningen en onderdelen uit eigen werkplaatsen. Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen. Tevens voor **weder-verkoop** diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

EELDE PATERSWOLDE

Noordelijke Bijenmarkt Eelde-Paterswolde 08.00 tot 13.00 uur

De tweede zaterdag in juni, vaste prik, Noordelijke Bijenmarkt te Eelde-Paterswolde, het ontmoetingspunt voor imkerend Noord Nederland (met veel belangstelling uit andere delen van ons land en West Duitsland).

- verkoop van bijen, honing, imkersmateriaal.
- honingkeuring volgens de gangbare regels.
- informatie over bijen en bijenhouden; Varroa, stand van zaken.
- verkoop van geselecteerde larfjes voor koningin-enteelt.
- kleine huisdieren, planten, bloemschikken . . .

Voor dit blad moeten we volstaan met een korte opsomming. Veel beter is het natuurlijk (weer) te komen, te handelen, te praten, rond te kijken op het terrein van het Onderwijscentrum voor Land- en Tuinbouw aan de Burg. Legroweg 29 te Eelde. Op deze dag zijn er bovendien meer activiteiten in het mooie Noord-Drentse dorp. Een foldertje met uitgebreidere informatie wordt u graag toegezonden. Belt u even: 05907-1625 (school, overdag) of 05907-2668 (thuis, 's avonds). Graag tot 13 juni in Eelde. De organiserende commissie rekent weer op grote belangstelling.

J.T. Smit

Ons erelid, de heer Pater verzocht om opname van het volgende:

EVEN LACHEN

Op de Algemene vergadering van 28 maart j.l. te Ede, hebben geruchten de ronde gedaan dat ik bedankt had als lid van de VBBN en lid was geworden van de Imkersbond van de A.B.T.B. Dit en niet een droeve familieomstandigheid zou de werkelijke reden zijn waarom ik niet aanwezig was tijdens de AV. Inderdaad ben ik lid geworden van de A.B.T.B.-imkersbond. Ik kom nl. na mijn vertrek als Hoofdbestuurslid (terecht) niet meer in aanmerking voor het ruilabonnement. Ik heb het blad van de Zuidelijke Bonden 30 jaar lang gelezen en wil het blijven lezen en in mijn collectie houden. Zo iets is voor iedereen duidelijk en daarvoor behoeft ik in wezen niemand verantwoording af te leggen. Bedankt als lid van de VBBN heb ik beslist niet. Om alle geruchten en misverstanden te voorkomen, hetzelfde is ook het geval met de Vlaamse Imkersbond.

C. Pater Jzn.

Imkerij v.d. „BEEKSTERHOF“

Biedt aan: CARNICA koninginnen à f 25,—
CARNICA volken op 3 ramen f 65,—
CARNICA volken op 6 ramen f 90,—

Levering in overleg of op bestelling.

Imkerij v.d. Beeksterhof
De Kolonie 23, 7707 SB Balkbrug. Tel. 05230-12822.

OP APIMONDIA-CONGRES 1985 IN JAPAN

onderscheiden met een gouden medaille.

Aangemoedigd door de positieve reactie op de
Mo-Bee-Hive, komen wij nu ook uit met een

ZES RAAMS KAST à f 137,50.

Informeer naar de **introduktie korting.**

**Alle modellen tegen kleine meerprijs thans ook
gemonteerd leverbaar.**

MECHANICA APELDOORN – TEL. 055-217788

9 mei Wageningen

V.B.B.N. IMKERSBEURS "DOE HET ZELF"

Deze imkersbeurs vindt plaats in het Bijenhuis te Wageningen en duurt van 10.00 tot ong. 15.00 uur. Zie informatie in dit Groentje op p. 157. Toegang gratis.

9 mei Winterswijk

Bijen- en drachtplantenmarkt in het centrum van Winterswijk. (achter de Rabobank). De markt wordt gehouden van 09.30 tot 16.00 uur. Inl. bij: dhr. Lobeek. Tel. 05430-21308.

16 mei Midden Beemster

Bijenmarkt op het Marktplaats te Midden Beemster. De markt duurt van 07.00 tot 12.00 uur. Inl. bij: dhr. K.A. Hooghiemstra. Tel. 02993-71062.

16 mei Leiderdorp en Voorschoten

Geraniummarkt georganiseerd door de Kon. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. De vereniging Leiden zal op beide markten aanwezig zijn met een voorlichtingskraam.

16 - 17 mei Warnsveld

Afdeling Warnsveld e.o. bestaat dit jaar 75 jaar. Daarom houden ze samen met de jaarlijkse opendagen van de Stichting "Overtuin" openhuis. U bent welkom op zaterdag 16 en zondag 17 mei a.s. telkens van 10.00 tot 17.00 uur. De Overtuin ingang is tegenover de N.H. Kerk; centrum Warnsveld.

29 + 30 mei Wageningen

Praktisch Imker examen. (voor verdere informatie zie maartnummer).

6 juni Meppel

Bijenvereniging Meppel e.o. houdt op zaterdag 6 juni 's morgens een zwermmarkt en aansluitend 's middags open huis op haar bijenpark (achter de algemene begraafplaats te Meppel) Inl. bij: secr. Tel. 05221-2420.

13 juni Haren/Paterswolde

Bijenmarkt bij het Onderwijscentrum voor Land en Tuinbouw in Eelde. De markt duurt van 08.00 tot 13.00 uur. Inl. bij: dhr. Smit. Tel. 05907-2668 of 1625. Zie elders in dit Groentje.

13 juni Leiden

Milieubijenmarkt rondom de Sterrewacht te Leiden. De markt duurt van 09.00 tot 16.00 uur. Inl. bij: dhr. Vinkesteyn. Tel. 02522-14376.

20 juni IJsselstein

Bijenmarkt op het plein achter winkelcentrum Clinkhoeff. De markt duurt van 08.00 tot 16.00 uur. Inl. bij: dhr. Kosterman. Tel. 03408-83406.

20 juni Celle Duitsland

Opgave voor deze excursie naar het bekende bijenteeltonderzoekcentrum kan nu reeds plaats vinden bij: G. Postma. Tel. 05982-1455.

27 juni Voorthuizen

Bijenmarkt op de hoek Koninginnelaan - v.d. Berglaan te Voorthuizen. De markt duurt van 07.00 tot 14.00 uur. Inl. bij: dhr. v.d. Hel. Tel. 033-805717.

8 juli Steenwijk

Bijenmarkt op het Marktplaats te Steenwijk. De markt duurt van 08.00 tot 14.30 uur. Inl. bij: G. Hahn. Tel. 05210-16177.

12 september Wageningen

Imkersmanifestatie '87. Voor verder informatie en het volledige programma verwijzen wij u naar blz. 152.

Kopen met korting

In de maand mei 1987 kunt U profiteren van de volgende

VOORDEEL AANBIEDING

- * 76 st. Omniaflacons met opdrukdeksels geen f 29,75 maar f 29,—
(NIEUW) Honingemmer inhoud 25 kg, met opdruk,
"echte Honing van de Imker" geen f 7,— maar f 6,70
- * Zwermkieps, klein en handig model geen f 37,50 maar f 33,50

Artikelen gemerkt met een * maximaal 2 per klant!!

Voor maanaanbiedingen geldt op = op

9 MEI 1987 OPENDAG / DOE HET ZELF DAG

met speciale aanbiedingen van het Bijenhuis o.a.

Ve-Ho kasten (dak + bodem + 1bk = 1hk) eenmalige prijs	f 79,—
Kesco-reisriemen, 3,5 m lang, speciale prijs	,, 4,95
Bee-Boy, handige kastendrager, speciale prijs	,, 15,—
Isolatie-dekplaat, Simpl./Sp. Kast (NIEUW) deze DHZ-dag	à ,, 4,—
10 ex. Handboek Bijenteelt, v. Schotman, (met waterschade) v.a.	,, 15,—
Korfimkeren eens een beroep enz. v. Speelziek deze DHZ-dag à	,, 4,95
2 Slingers, met schade (deuk) of overjarig	v.a. ,, 375,—

BIJENHUIS WAGENINGEN

MET MEER DAN 25 DEPOTS

Depot Friesland:

H. Akkerman, Ooslenwoldseweg 47
8421 RP Oldeberkoop tel. 05164-439
Open di. vrijdag zal morgen en na tel. afspr.

Depot Groningen:

Fenna en Ger Postma, Kampenslaan 8 9626 TE
Schildwolde tel. 05982-1455
Open dagelijks, behalve vr. na 12 u

Depot Onstwedde:

H. Bessembinder, Wessinghuizenweg 18 9591
VJ Onstwedde tel. 05991-1226

Depot J.A. van Groningen:

Vaart Z.Z. 124 7833 AG Nieuw Amsterdam
tel. 05915-52721
Open: ma., do., 14.00-18.00 uur en verder na tele-
fonische afspraak

Depot Assen:

Mevr. J. Blomsma-Mast, Dreslanden 90
9407 JA Assen 05920-45277
Open: di. en vr. van 14.00-17.30 en za. 9.00-12.00
uur en op telefonische afspraak

Depot Staphorst:

W. Bloemert, Lanknorslerweg 28 7951 PP Staphor-
st tel. 05220-52865 Open: ma. en do. van
18.00-20.00 uur zal. van 8.00-12.00 uur en na tele-
fonische afspraak

Depot G.J.L. ten Cate:

Verzetslaan 54 7671 GL Vriezenveen
tel. 05499-63040

Depot Enschede:

A.M. Spit, Stemlandeweg 21 7548 BV Boekelo
tel. 05428-2703 Open: ma. wo. do. 16.19 uur,
zal. 9-12 uur en na telefonische afspraak

Depot Reggedal:

H.J. Haanen, de Hogenkamp 2 7471 CW Goor
tel. 05470-75576

Depot Gorssel:

G.J. Lensink, Deventerweg 4 7213 EG Gorssel
tel. 05759-2468

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdyk 6 7025 CR Halle
tel. 05736-479

Depot Winterswijk:

M.J. Grevers, Miste 4 7118 WB Winterswijk
tel. 05435-239

Depot Flevoland:

Mevr. H. Mulder-Scheepmaker, Boeier 04-58
8242 CL Lelystad tel. 03200-40393 Open do.
vr., 17-19 uur en na tel. afspraak

Depot afd. Epe:

Coop Novaco (Welkoop), Paasvuurweg 7 8161
CA Epe tel. 05780-12317

Depot Nunspeet:

Th.G. Veenstra, Pr. Frederikstraat 13
8081 NN Nunspeet Tel. 03412-54037

Depot Lent (Nijmegen):

Mevr. J.M. de Jong, Spoorstraat 3 6663 AE Lent
tel. 080-234357 Open: ma. di. do. 13-18 uur Za-
terdag 10-14 uur en na telefonische afspr.

Depot Bommelerwaard:

Mevr. L. Atema, Kooihoek 2 5306 AR Brakel
Tel. 04187-3145 Open: dinsdag en zaterdag van
14.00 tot 21.00 uur Vrijdag 14.00 tot 21.00 uur
Sept. 1m maart alleen vrijdag 14.00 tot 21.00 uur of
op telefonische afspraak

Depot West-Betuwe:

Imkerij „Lingebij“, Mw., C.E.A. Meissen-Zuider-
wijk, Lingedik 84 4196 HC Tricht tel.
03455-72438

Depot Bunnik-Houten:

B.Th. Barten, Koningslaan 23, 3981 HD Bunnik,
tel. 03405-61742

Depot Hilversum:

Imkerij 't Schuurtje, Oud Loosdrechtsdijk 115
1231 LS Loosdrecht tel. 02158-4104 Open ma.
en wo. van 13.00-19.00 uur Vrijdag en zaterdag de
nele dag

Depot West-Friesland:

Klaas Verlaet, Ganker 11 1654 JH Benningbroek
tel. 02297-2325

Depot Noord-Holland:

H.S. Homburg, Velserdunweg 165
1971 ZB IJmuiden tel. 02550-21530
Open dagelijks van 13-16 u. en na tel. afspr. do.
gesloten

Depot Rotterdam:

Mevr. en dhr. Schmitz, Molecatensingel 266
3077 SH Rotterdam tel. 010-4833944
Na telefonische afspraak

Depot Gouda:

C. Bos, 3e Tochtweg 6 2841 LM Moordrecht
tel. 01802-1227, na tel. afspr.

Depot afd. Dordrecht:

W.A. Boevé, Rigelhof 59 3318 CX Dordrecht
tel. 078-171216

Depot „Prommelsluis“ afd. Schouwen- Duiveland:

C.L. v.d. Wekken, Provincialeweg 5
4321 SM Kerkwerve tel. 01110-14821

Depot Walcheren:

A. Verboven, Brisschopsstraat 25
4353 BN Serooskerke tel. 01189-1499

Depot Zeeuws-Vlaanderen:

Iz. de Hullu, St Jansdijk 10 4504 PB Nieuwvliet
tel. 01171-1458
K.J. Wolfert, Pr. Mauritsstraat 21 4571 HB Axel
tel. 01155-2720

Depot Oirschot:

A. Pel, 1 Kasteeltje 3 5688 EN Oirschot
tel. 04997-72096

Depot Limburg:

Dhr. G. Bruls, Altaarstraat 26 6365 AK Schinnen
tel. 04493-1255

IS HET BIJENHUIS ALTIJD DICHTBIJ!